

ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ
ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนครราชภัฏ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
พฤษภาคม 2558

ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ
ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
พฤษภาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ
ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
พฤษภาคม 2558

วิไลวรรณ ปันวัง. (2558). ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มีต่อ
มนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(วิทยาการทางการศึกษาและการ
จัดการเรียนรู้) กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่
ปรึกษาปรินญาณิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, รองศาสตราจารย์
ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
พื้นบ้านภาคเหนือของเด็กปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปี
ที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์(อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบแบ่งกลุ่มด้วยการจับสลากมา
1 ห้องเรียน จากจำนวน 4 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนจำนวน 29 คน จากห้องเรียนที่เลือกไว้ โดย
การจับสลาก ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันๆ 45 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือและแบบสังเกต
พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย สำหรับแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์
ของเด็กปฐมวัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับคำนิยาม (IOC)อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00
ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินทั้งฉบับเท่ากับ .84 ซึ่งมีค่าสูงเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการ
การศึกษาได้ การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design สถิติที่
ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ Dependent Sample t-test และขนาดส่งผลของโคเฮน

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัด
ประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ อยู่ในระดับยังไม่แสดงพฤติกรรมเรียงตามลำดับ
ดังนี้ ด้านการสื่อสาร($\bar{x}$ =0.53) ด้านการช่วยเหลือ($\bar{x}$ =0.58) ด้านความร่วมมือ ($\bar{x}$ =0.63) และ
โดยรวม($\bar{x}$ =0.63) แต่จะแสดงพฤติกรรมบางครั้งในด้านการทำงานกลุ่ม($\bar{x}$ =0.80) และหลังได้รับการ
จัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ได้
ด้วยตนเองเกือบทุกครั้ง ในทุกรายด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสาร($\bar{x}$ =1.76) ด้านการ
ทำงานกลุ่ม($\bar{x}$ = 1.82) ด้านการช่วยเหลือ($\bar{x}$ = 1.83)ด้านความร่วมมือ ($\bar{x}$ = 1.90) และโดยรวม
($\bar{x}$ = 1.82) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดส่งผลอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน ทั้งรายด้านและโดยรวมตามลำดับดังนี้ ด้านการทำงานกลุ่ม(t = 33.63, d =6.24)
ด้านการช่วยเหลือ(t = 32.01, d =5.94) ด้านความร่วมมือ(t = 31.63, d =5.87)ด้านการสื่อสาร
(t = 30.48, d =5.66) และโดยรวม(t = 41.96, d =7.79).

THE EFFECT OF NORTHERN THAI COOKING ACTIVITIES ON
THE HUMAN RELATION OF PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT
BY
WILAIWAN PANWANG

Present in Fulfillment of the Requirement for the
Master of Education degree in Education Science and Learning Management
at Srinakharinwirot University
November 2015

Wilaiwan Panwang. (2015). *The Effects of Northern Thai Food Cooking Experience Management on the Human Relations of Preschool Children*. Master thesis, M.Ed. (Science and Education Teaching and Learning Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof.Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc.Prof.Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of this research was to study the effects of northern Thai food cooking experience management on the human relations behaviors of preschool children. The sample used in the study was a class of preschool boys and girls, with 5-6 years of age, who were studying in second year kindergarten in second semester of 2014 academic year at Pracha-Uppathum (Anuban Nonthaburi) School under Nonthaburi Primary Education Service Area Office 1 selected from 4 classes by cluster sampling. After that, 29 students of the selected class were sampled by drawing. The 24 experiments were carried out within the period of 8 weeks, 3 days a week, and 45 minutes for each day. The research instruments were plans for the northern Thai food cooking experience management and an observation form for the human relations behaviors of preschool children with the index of congruence (IOC) between question items and operational definitions between 0.67-1.00 and the whole papers's rater agreement index of 0.84 which was high enough for study. The research followed the one-group pretest-posttest design and the data were statistically analyzed by using dependent sample t-test and Cohen's d effect size.

The results of research revealed that the human relations behaviors of preschool children before the use of northern Thai food cooking experience management were at the behaviors have not yet been shown level in individual areas of Communication ($\bar{x}=0.53$), Assistance ($\bar{x}=0.58$), and Cooperation ($\bar{x}=0.63$) respectively, and in general ($\bar{x}=0.63$). However, the behaviors had sometimes been shown in the area of Group Working ($\bar{x}=0.80$). After the use of northern Thai food cooking experience management, the students showed their human relations behaviors every time in all individual areas in Communication ($\bar{x}=1.76$), Group Working ($\bar{x}=1.82$), Assistance ($\bar{x}=1.83$), and Cooperation ($\bar{x}=1.90$) respectively, and in general ($\bar{x}=1.82$) which were increasingly changed with statistical significance at the level .01. The effect sizes were at the high level in all individual in Group Working ($t=33.63$, $d=6.24$), Assistance ($t=32.01$, $d=5.94$), Cooperation ($t=31.63$, $d=5.87$), and Communication ($t=30.48$, $d=5.66$) respectively, and in general ($t= 41.96$, $d=7.79$).

ประกาศคุณูปการ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานควบคุม
ปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ขอกราบขอบพระคุณ รอง
ศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ
ด้านสถิติ จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกปราบปลื้มและซาบซึ้งใน
ความเมตตากรุณาครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์
กรรมการในการสอบที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจึงทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณดร. ปิยลักษณ์ พุกกะวัน อาจารย์บรรพต ชันคำ และ อาจารย์ ศศิธร
ระบุนทร ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและตรวจแก้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้าน
ภาคเหนือพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะดีๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ กราบขอบพระคุณผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. นพดล กองศิลป์ ดร.ปิ่นณวิษฎ์ ไบกุลลาบ และ ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ที่
กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสังเกตพฤติกรรมที่มีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็ก
ปฐมวัย

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ คณะครู ผู้ปกครอง แม่ครัว ตลอดจนเด็กนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ที่เมตตาและกรุณาให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการ
ทดลองวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และทุกคนในครอบครัว ที่คอยสนับสนุนและส่งเสริม
ให้กำลังใจ รวมถึงกัลยาณมิตร พี่ เพื่อน น้อง นิสิตปริญญาเอกและปริญญาโทสาขาการศึกษาปฐมวัย
ทุกท่าน รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนาม ที่คอยสนับสนุนและช่วยเหลือ ผลักดันจน
งานวิจัยสำเร็จลุล่วง ไปได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าที่พึงมีจากการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นเครื่องบูชา
ของพระคุณบิดามารดา ที่เป็นผู้อบรมเลี้ยงดู อีกทั้งขอมอบให้กับครูและอาจารย์ที่คอยจุดประกาย
การเรียนรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบันทุกท่าน

วิไลวรรณ ปันวัง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร.....	11
ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	11
ความหมายการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ	13
ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร.....	15
หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	17
ลักษณะของอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ.....	19
ตัวอย่างอาหารภาคเหนือที่นำมาใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย.....	20
บทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร.....	22
ข้อเสนอแนะการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร.....	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.....	27
ปรัชญาพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	27
แนวคิดที่เกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์.....	28
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	30
ความหมายของมนุษยสัมพันธ์.....	33
ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์.....	35
จุดมุ่งหมายของการศึกษามนุษยสัมพันธ์.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
วิธีการสร้างเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี.....	37
การส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.....	40
ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์.....	42
บทบาทครูในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเด็ก.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	48
ประชากร.....	48
กลุ่มตัวอย่าง.....	48
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการทดลอง.....	57
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	67
อภิปรายผล	67
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	71
ข้อเสนอแนะทั่วไป	71
ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัย.....	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	82
ประวัติย่อผู้วิจัย	106

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ.....	51
2 แบบแผนการทดลอง	55
3 การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย	56
4 เกณฑ์การแปลความหมาย.....	62
5 แสดงระดับพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ.....	62
6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ โดยแยกรวมและรายด้าน	63
7 ขนาดของการส่งผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มี ต่อพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน	65

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัย เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานความสามารถด้านการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น กล่าวได้ว่า เด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี เป็นช่วงของพัฒนาการทุกด้านที่มีการเจริญเติบโตและเป็นช่วงวัยที่สำคัญ ทั้งนี้ตามธรรมชาติของเด็กด้านการเลี้ยงดูเอาใจใส่ สภาพแวดล้อม และการตอบสนองตามความต้องการของเด็ก เหล่านี้จะส่งผลต่อพัฒนาการและความสามารถของเด็ก คือ ด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2550: 1-2) การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยนั้นสิ่งที่จะต้องคำนึงคือการเข้าใจถึงพัฒนาการตามวัยของเด็ก เพราะเด็กขาดประสบการณ์ จึงทำให้เด็กอาจเอาแต่ใจตัวเอง แต่เมื่อเด็กถึงระดับวุฒิภาวะตามพัฒนาการเด็กจะเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น เป็นการส่งเสริมให้เด็กนำไปสู่การศึกษาที่ช่วยให้เด็กเก่ง ดี และมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2556: 3) ดังที่ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์(Sirima Pinyoanuntapong,2013) กล่าวไว้ว่า โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กควรเตรียมพร้อมเด็กในการเผชิญกับโลกภายนอกและจัดทุกส่วนของสังคมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

สิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยคือพัฒนาการด้านสังคม สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2550: 65 - 66) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเรียนรู้นั้นจะต้องอาศัยกระบวนการเลียนแบบและการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยนั้นมีพฤติกรรมชอบเลียนแบบคือ พฤติกรรมการดึงดูดความสนใจที่ไม่สลับซับซ้อนเพื่อให้เด็กเลียนแบบและเกิดการเรียนรู้ พฤติกรรมการคงไว้เพื่อให้เด็กได้เกิดการบันทึกและจดจำจากสิ่งที่ได้ฟังหรือได้เห็น พฤติกรรมการแสดงออก คือการที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำ และพฤติกรรมการจูงใจ คือพฤติกรรมที่เสริมแรงเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีขึ้นโดยเน้นให้เด็กดูตัวแบบที่ดี เหล่านี้เป็นพฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ อีกสิ่งหนึ่งของการพัฒนาด้านพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยคือ ความภูมิใจในตนเอง เพราะว่าการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กโดยผู้ใหญ่ยอมรับว่ามีความหมายต่อเด็กและเด็กสามารถทำได้จริง ส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองและทำให้นำไปสู่การพัฒนาที่ดีต่อเด็ก (ผดุง พรหมมูล.2552: 70)

มนุษย์ทุกคนมีลักษณะแตกต่างกัน ไม่มีใครที่มีมนุษย์สัมพันธ์ได้สมบูรณ์แบบ เพราะมนุษย์สัมพันธ์จะอยู่ในตัวทุกคนอาจมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับบุคคล บางคนอยู่ที่ร่างกาย จิตใจ หน้าตา การกระทำ หรือคำพูด ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะสร้างหรือปรับปรุงแก้ไขด้านมนุษย์สัมพันธ์ ทั้งนี้

ขึ้นอยู่กับความหมั่นฝึกฝน (วิจิตร อาวะกุล. 2542: 17) ด้วยเหตุนี้ เรียม ศรีทอง (2540: ความนำ) กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนไม่สามารถอยู่โดดเดี่ยวได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นกลุ่ม ต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ต้องพบปะพูดคุยกัน ทั้งนี้การที่มนุษย์จะประสบผลสำเร็จต่อกิจกรรมการทำงานต่างๆ ได้ ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและรู้จักการมีน้ำใจช่วยเหลือแบ่งปันกัน สมพร สุทัศน์ (2542: 2) กล่าวถึงการให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์มีลักษณะที่แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ของสัตว์ เพราะมนุษย์มีความสัมพันธ์ที่เด่นชัดในสังคมมนุษย์ มนุษย์มีความเชื่อในศาสนาและพระพุทธศาสนามีคำสอนเกี่ยวกับการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเมตตากรุณา สอนให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และการมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกันต้องคำนึงถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2549: 1-2) การให้เด็กมีพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ตั้งแต่ช่วงอายุ 3 - 8 ปี เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีวัฒนธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ทั้งนี้การมีจริยธรรมเป็นการกล่อมเกลาให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น ดังนั้นหากเปรียบเทียบตามวัยของเด็ก จะพบว่าเป็นช่วงของการเรียนรู้ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยรักใคร่กัน ร่วมมือกันอย่างมีความสุขจนนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้กับเด็กโดยการส่งเสริมด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ด้านความร่วมมือ และด้านการช่วยเหลือเป็นการวางพื้นฐานการมีมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 77)

เด็กปฐมวัย เป็นวัยแรกเริ่มที่ควรคำนึงและดูแลเอาใจใส่ในด้านโภชนาการ โดยเฉพาะช่วงขวบปีแรกจนถึง 8 ปี เพราะถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญมากสำหรับเด็ก ทั้งนี้เป็นช่วงที่เด็กมีพัฒนาการด้านสมองและด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว อาจเรียกได้ว่าเป็นช่วงทองของชีวิตเด็กที่ผู้ดูแล พ่อแม่ รวมทั้งครูปฐมวัยจะต้องให้ความสำคัญอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กให้มีความเหมาะสมและเต็มศักยภาพ (กนกกร บุษยะกนิษฐ์; และ นงคราญ สุขเวชชวรกิจ. 2555: 1) วิภาวัน จุลยา (2552: 10) กล่าวถึงการที่เด็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์จากวิตามินและแร่ธาตุที่เพียงพอจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสมองและทางร่างกาย ทั้งนี้การสร้างลักษณะนิสัยการบริโภคอาหารที่ดีตั้งแต่เด็กจึงจะทำให้เด็กเจริญเติบโตและมีภูมิคุ้มกันโรค สอดคล้องกับ มนัสวี แยมจำโพธิ์; และ เอกชัย จากศรีพรหม. (2554: 3) กล่าวว่าในปัจจุบันพบว่าเด็กในวัยเรียนเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตทางร่างกาย เพราะฉะนั้นหากเด็กในช่วงวัยเรียนได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์จะส่งผลต่อพัฒนาการการเติบโตของเด็กอย่างเต็มศักยภาพ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2538: 8) กล่าวถึงพฤติกรรมบริโภคอาหารสำหรับเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมแรงจูงใจให้กับเด็ก เพราะเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตของชีวิต การบริโภคอาหารที่มีประโยชน์คือพฤติกรรมการฝึกนิสัยด้านการกินของเด็ก ทั้งนี้ ควรให้เด็กมีลักษณะนิสัยด้านการกินที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดพัฒนาการด้านต่างๆ ตามมา อาทิเช่น บุคลิกภาพ ทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และด้านสังคม สอดคล้องกับ จุลยา ดันติผลาชีวะ (2550: 21) กล่าวถึง ห้องครัวเป็นห้องเรียนที่สำคัญกับทุกคน เพราะเป็นห้องที่ทุกคนสามารถสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการทำครัว

คือ เรียนรู้ภาษา เรียนรู้คณิตศาสตร์ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรียนรู้สังคม และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจตนเองจากการประสบผลสำเร็จที่ได้ทำครัว เพราะสิ่งที่เด็กเรียนจากการทำครัวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เหล่านี้ทำให้เด็กเรียนรู้ถึงการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น อีกทั้งการปูพื้นฐานให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ด้วยการเสริมพฤติกรรมกรรมกรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้กับเด็ก โดยการสอดแทรกกิจกรรมการประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือให้เด็กเป็นกิจกรรมที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันนี้ สังคมไทยก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วิธีการที่จะแก้ไขปัญหาสังคมให้เป็นสังคมที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงามคือ การจัดการศึกษาให้มีบริบทแบบวิถีชีวิตไทย (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2556: 16-17) ทศนีย์ ผลเนื่องมา(2556: 2-3) กล่าวถึงเด็กแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันจะเห็นได้จากในสังคมปัจจุบันที่ยึดติดและใช้ชีวิตในสังคมที่เป็นวัตถุนิยมอยู่กับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และติดอยู่กับการบริโภคสินค้าราคาแพง จากการศึกษางานวิจัยทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ที่กล่าวถึง ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) คือความเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะและความต้องการความรัก (Love needs and Belongness) ได้แก่ ครอบครัวหรือความต้องการเป็นเพื่อนหรือมิตร ซึ่งความต้องการระดับนี้ เป็นความต้องการการยอมรับจากสังคม เช่น ความต้องการการแสดงออกด้วยการให้ความรัก ความต้องการให้คนอื่นแสดงความรัก ความห่วงใยแก่ตนเองและผู้อื่น ดังนั้นเด็กปฐมวัยก็เช่นกัน ที่ต้องการกำลังใจเพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นใจ ความภูมิใจในตนเอง ต้องการความรักและต้องการการยอมรับจากเพื่อน เหล่านี้คือสิ่งสำคัญที่เสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคมให้กับเด็กปฐมวัย(สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2556: 33-34) ทั้งนี้การเสริมกิจกรรมประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือพบว่า เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยได้ให้ความสนใจเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ อาหารที่บ้านภาคเหนือเป็นอาหารที่เด็กให้ความสนใจ อยากเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ เพราะเป็นอาหารที่เด็กภาคอื่นยังไม่เคยทำ เด็กจึงเกิดความอยากรู้อยากเห็นตามลักษณะพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

ภาคเหนือเป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ด้านภูมิประเทศ และด้านศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากภาคอื่นๆ อาหารภาคเหนือเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของคนในภาค ซึ่งคนภาคเหนือมีลักษณะนิสัยที่สุภาพ มีวาจาที่อ่อนหวาน อาหารภาคเหนือได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากต้นตระกูลไทยและรับอิทธิพลจากชาติต่างๆ อีกด้วย คนท้องถิ่นภาคเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก รสชาติอาหารส่วนใหญ่ไม่จัด และไม่นิยมใส่น้ำตาลเพราะได้รับความหวานจากปลาและผัก ส่วนใหญ่จะใช้น้ำมันในการปรุงอาหาร (จริยา เดชกุญชร. 2552: 7-9) อีกทั้งภาคเหนือ ยังมีขนมหวานที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเช่นกัน โดยส่วนใหญ่ทำมาจากแป้งและขนมหวานนิยมใส่น้ำตาลอ้อยแทนเครื่องให้รสหวาน จุดเด่นของขนมภาคเหนือคือไม่นิยมใส่กะทิ ทั้งนี้วัฒนธรรมการกิน เป็นเอกลักษณ์ที่ชาวล้านนายังคงร่วมใจกันอนุรักษ์นั้นคืออาหารที่บ้านภาคเหนือ เพราะเป็นอาหารล้านนาที่มาจากธรรมชาติและ

สามารถหาทานได้ตามฤดูกาล (ศิริลักษณ์ รอดยงค์.2550: 7-9) ดังเป็นที่ทราบกันว่าทุกวันนี้การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันได้มีความเจริญด้านอื่นๆ เข้ามาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะวัฒนธรรมอาหารไทยที่เป็นอาหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นอาหารที่มีวัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเองเริ่มจางหายจากผู้คนไปเรื่อยๆ สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ(2550: 21) กล่าวว่า การให้เด็กคุ้นเคยกับอาหารที่มีวัฒนธรรมการกินเป็นของตัวเองช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่ออาหารของชนชาติตัวเองและยังเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก เพราะเด็กได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้เรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ช่วยให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม สุจิตรา พรหมนุชาธิป (2549: 42) กล่าวว่า การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จะต้องมีการร่วมมือกัน มีความตั้งใจทำงาน มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น การที่คนจะสามารถอยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้จะต้องมีการปรับตัว ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการสื่อสารกัน และแบ่งหน้าที่กันทำตามความสามารถ

ทุกวันนี้ ผู้คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเด็กๆ มีพฤติกรรมการกินที่ชอบบริโภคอาหารจานด่วน อาหารฟาสต์ฟู้ด (Fast Food) หรืออาหารที่มาจากวัฒนธรรมตะวันตก จึงส่งผลให้เด็กมีปัญหาด้านโภชนาการ อีกทั้งยังส่งผลต่อปัญหาด้านสุขภาพของเด็ก และทำให้เด็กลืมนึกแห่งวัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทั้งนี้การที่เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำ โดยจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือให้กับเด็กปฐมวัยทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ตื่นเต้นที่ได้เรียนรู้อาหารที่แปลกใหม่ เป็นการปลูกฝังให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญในการเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ และช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านที่มีเฉพาะในท้องถิ่นซึ่งเริ่มหมดความสำคัญลง อีกทั้งทุกวันนี้ เด็กไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ชอบเล่นหรือชอบอยู่คนเดียว มีลักษณะนิสัยยึดตัวเองเป็นสำคัญ เมื่ออยู่กับครอบครัวมักชอบเล่นเกม ดิตโทรศัพท์ หรือเทคโนโลยีด้านอื่นๆ ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือให้กับเด็ก เพราะหวังว่าจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัย ดังนั้น มนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เพราะเด็กที่มีมนุษยสัมพันธ์จะแสดงพฤติกรรมที่เกิดความสัมพันธ์ร่วมกันในลักษณะต่างๆ ทำให้เกิดการสื่อสาร ความร่วมมือ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และการช่วยเหลือ ทั้งนี้มนุษยสัมพันธ์ที่เด็กแสดงต่อกันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมได้ง่ายขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ เพราะเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ได้ปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่การเตรียมอุปกรณ์การลงมือทำอาหาร หรือการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้กับเด็ก ซึ่งถือได้ว่า เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และสอดคล้องพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อศึกษาผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหรือไม่เพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสามารถเป็นแนวทางให้กับครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นทางเลือก

สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครองในการเลือกและพิจารณากิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง และครูเพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับเด็กปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือมาประยุกต์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งด้านสังคม อารมณ์-จิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา และได้พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แบบใหม่เพื่อให้เกิดความหลากหลายในเด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง จำนวน 117 คน อายุระหว่าง 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ทั้งหมด 4 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง จำนวน 29 คน อายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์

(อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรี เขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงด้วยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรจัดกระทำ คือ การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ
2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ผู้วิจัยได้ทดลองโดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วันๆ 1 ครั้ง เป็นการ จัดประสบการณ์แบบบูรณาการด้านกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ประมาณ 45 นาที ของการจัดประสบการณ์ในแต่ละครั้ง รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง จำนวน 29 คน อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรี เขต 1

2. การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติจริงเน้นการเลือกอาหารเพื่อให้เด็กตื่นตัวและอยากเรียนรู้จากการประกอบอาหาร โดยแบ่งประเภทอาหารออกเป็น 2 ประเภทคือ อาหารและขนมพื้นบ้านภาคเหนือ ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มีความหลากหลายทางโภชนาการ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นภาคเหนือ การจัดกิจกรรมจึงเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ให้เด็กได้เรียนรู้จากขั้นตอนการทำอาหารพื้นบ้านภาคเหนือโดยส่งเสริมให้เด็กได้มีพฤติกรรมสื่อสาร ความร่วมมือการทำงานกลุ่ม และการช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางเพื่อให้เด็กเกิดประสบการณ์จากการประกอบอาหาร เพราะการประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ส่งเสริมพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ทั้งนี้สำหรับการทำกิจกรรมประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือดำเนินการดังนี้

วันจันทร์:วันที่ 1 ขึ้นเตรียมการก่อนการประกอบอาหาร ส่วนผสม / วัตถุดิบและอุปกรณ์ที่มีรูปภาพ ประกอบไปด้วย ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการใช้สื่อของจริงหรือใช้ชาร์ตเพลงประกอบการสอน รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร หรือเล่นเกมจับคู่ที่เกี่ยวกับวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร เพื่อการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเตรียมพร้อมก่อนเริ่มดำเนินการ ขึ้นดำเนินการ การสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับวิธีการทำและขั้นตอนการ

ทำอาหาร หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ให้ช่วยกันศึกษาและร่วมกันเรียงลำดับขั้นตอนก่อน - หลัง ของการประกอบอาหาร โดยเน้นให้เด็กได้มีพฤติกรรมสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านความช่วยเหลือ ขั้นสรุป เฉลยลำดับขั้นตอนการเรียงลำดับอาหารที่ถูกต้อง พร้อมทั้งสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงเหตุผลที่เด็กถึงเรียงขั้นตอนไว้ในลำดับนี้ อีกทั้งกล่าวสรุปหรือทบทวนถึงกิจกรรมขั้นตอนการเรียงลำดับการประกอบอาหารจากที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรม

วันอังคาร:วันที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ประกอบด้วย ขั้นนำ ครูสนทนาและทบทวนขั้นตอนวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาหาร หรือท่องคำคล้องจอง ขั้นดำเนินการ ครูสาธิตขั้นตอนการทำอาหารให้เด็ก ๆ ดูเป็นตัวอย่าง 1 รอบ พร้อมทั้งกล่าวถึงข้อตกลงร่วมกันในการประกอบอาหาร หลังจากนั้น แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 - 4 คน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารโดยเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง โดยที่เด็กได้สื่อสารกัน ร่วมมือกัน การทำงานกลุ่ม และรู้จักช่วยเหลือกัน ขั้นสรุป ขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมประกอบอาหาร และครูพูดคุยและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ หรือให้เด็กออกมาแนะนำเสนอผลงานของตัวเอง ครูจดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก เพื่อเป็นการประเมินพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

วันพุธ:วันที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผล ประกอบด้วย ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเพลง นิทาน หรือสนทนาและพูดคุยวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง เพื่อทบทวนขั้นตอนการประกอบอาหาร ขั้นดำเนินการ ครูให้เด็กแต่ละคนวาดภาพวัสดุและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารเพื่อเป็นการทบทวนเด็ก และแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวาดภาพขั้นตอนการประกอบอาหารตามเนื้อหาที่เด็ก ๆ ร่วมกันทำในวันจันทร์และวันอังคาร โดยส่งเสริมให้เด็กได้มีพฤติกรรมสื่อสาร ความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และการช่วยเหลือ ขั้นสรุป ขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการให้เด็กวาดภาพเดี่ยวและวาดภาพเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งให้เด็ก ๆ ออกมาแนะนำเสนอผลงานของตัวเอง ครูจดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก

3. พฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ใน 4 ลักษณะ คือด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านการทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ ดังนี้

3.1 การสื่อสาร หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัย ด้วยการกระทำทาง การฟัง และการพูดด้วยถ้อยคำของตนเอง ได้แก่ สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น เรียกชื่อเพื่อนเมื่อทำกิจกรรม พูดคุยกับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรม และตั้งคำถามหรือซักถามในสิ่งที่สงสัย

3.2 ความร่วมมือ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ด้วยคำพูดหรือการกระทำ ได้แก่ มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซักชวน/เชิญชวนเพื่อนทำ

กิจกรรมร่วมกัน ยอมรับและทำตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันทำกิจกรรมกับเพื่อนตรงตามเวลาที่กำหนด

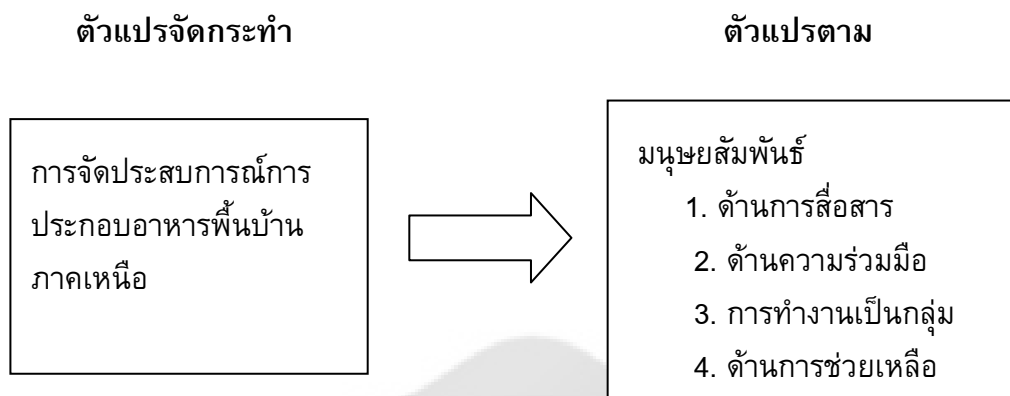
3.3 การทำงานกลุ่ม หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ด้วยการทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อน ได้แก่ ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม แสดงความเห็นกับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ไม่ก่อกวนเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม หรือ แบ่งปันวัตถุดิบ/อุปกรณ์ให้กับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

3.4 การช่วยเหลือ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเด็ก ได้แก่ ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/อุปกรณ์ ช่วยแนะนำ/อธิบายวิธีการปฏิบัติกิจกรรมให้กับเพื่อน ช่วยเพื่อนเก็บ/ทำความสะอาดวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ และคอยตักเตือนเพื่อนเมื่อกระทำผิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ โดยมุ่งกิจกรรมที่เกิดประโยชน์แก่เด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อน ผู้วิจัยจึงส่งเสริมแนวคิดของเคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) (ทิสนา แคมณี ;และคณะ . 2522: 10-12; อ้างอิงจาก เคิร์ท เลวิน Kurt Lewin) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสถาน (Field Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือพฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม สอดคล้องกับลักขณา สิริวัฒน์ (2556: 20) ที่กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) กล่าวว่ามนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการทำงานกลุ่ม การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ และมีการแบ่งปัน โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านเฉพาะ ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีของหลุย จาปาเทศ (ทิสนา แคมณี ;และคณะ . 2522: 77; อ้างอิงจาก หลุย จาปาเทศ) ได้กล่าวถึง การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อความหมายที่มีการถ่ายทอดความคิด จึงต้องใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งนี้ยังศึกษาทฤษฎีของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543:3; อ้างอิงจากจอห์น ดิวอี้ John Dewey) ที่กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กเกิดความชอบและสนุกสนานกับการทำกิจกรรมประกอบอาหาร นอกจากนี้ เด็กยังเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการทำกิจกรรมที่เด็กได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงเป็นโอกาสที่ดีในการส่งเสริมพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็ก ซึ่งตรงกับบรูเวอร์ (Brewer,J.A.1995: 397) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมประกอบอาหารคือการเรียนรู้ทางสังคม การร่วมมือกันทำงานและเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตอาหารที่เป็นประเพณี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดประสบการณ์การ

ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็ก ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์มากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

- 1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.2 ความหมายการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ
- 1.3 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.4 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร
- 1.5 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.6 ลักษณะของอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ
- 1.7 ตัวอย่างอาหารภาคเหนือที่นำมาใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย
- 1.8 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
- 1.9 ข้อเสนอแนะการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ
- 1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

- 2.1 ปรัชญาพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์
- 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์
- 2.4 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์
- 2.5 ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์
- 2.6 จุดมุ่งหมายของการศึกษามนุษยสัมพันธ์
- 2.7 วิธีการสร้างเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- 2.8 การส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย
- 2.9 ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์
- 2.10 บทบาทครูในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเด็ก
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึง ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530: 24) กล่าวถึง ความหมายของการจัดประสบการณ์ ไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาครบทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มิได้มุ่งเน้นให้อ่านเขียนได้ดังเช่นระดับประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กปฐมวัยโดยคำนึงวัยและความสามารถของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533: 6 - 7) การจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านในการเรียนรู้ คือการมองเห็นการสัมผัส การชิมรส การดมกลิ่น และการฟัง โดยผู้วิจัยสร้างแผนการประสบการณ์ทดลองประกอบอาหารขึ้น ซึ่งแผนการดำเนินกิจการนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นเตรียม ชั้นปฏิบัติ และชั้นสรุป

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2538: 13) ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เนื่องมาจากความต้องการของเด็ก โดยยังรวมถึงมวลประสบการณ์ แผนสำหรับการสอน งานวิชาต่างๆ และโปรแกรมการศึกษา รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ (กรมวิชาการ. 2546: 35) ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และเป็นการปูพื้นฐานให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป ซึ่งในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอหลักการจัดประสบการณ์ประจำวัน และรูปแบบการจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546: 44-57) หลักการจัดประสบการณ์ประจำวัน มีดังนี้

5.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

5.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

5.4 กิจกรรมควรมีการสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบประเภททั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย ควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

ปวีณา (นามแฝง) (2539: 113) กล่าวว่า กิจกรรมการประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รู้จักคิด ลงมือทำ และนำไปสู่ผลลัพธ์ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการคิดและเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ด้วย

แจ๊คแมน (ศรินยา ทรัพย์วารี.2552: 43; อ้างอิงจาก แจ๊คแมน Jackman.1997: 190) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากกระบวนการในการทำงาน เริ่มตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการทำความสะอาดอุปกรณ์และสถานที่ประสบการณ์ที่ได้รับจากการประกอบอาหารทำให้เด็กได้รับความรู้ เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จและเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหารที่ติดตัวไปตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 45) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้รับการจัดประสบการณ์ตรงจากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารดิบ-สุก รับรู้รสและกลิ่นของอาหาร เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

กนกกร บุษะกนิษฐ์; และ นงคราญ สุขเวชชวรกิจ (2553: 16) กล่าวว่า อาหารคือสิ่งที่รับประทานได้ ไม่เป็นพิษ และให้ประโยชน์แก่ร่างกาย ให้พลังงานและความอบอุ่น ทำให้ร่างกายเจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ควบคุมการทำงานของร่างกายให้เป็นปกติ หากร่างกายได้สารอาหารหลักต่างๆ ครบถ้วน ก็จะมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ไม่เจ็บไข้ ส่งผลต่อจิตใจของคนนั้นด้วย

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย การจัดจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อช่วยส่งเสริมประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้และมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยยึดหลักการจัดรูปของการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านการเล่น ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัยรับรู้ถึงคุณค่าของอาหาร และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนา

ทางร่างกายที่เหมาะสมตามวัย ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดความสำเร็จนั้น จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นหลัก

1.2 ความหมายการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึง ความหมายของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ ดังนี้

เสรี พงศ์พิศ (2529: 145) กล่าวถึง อาหารท้องถิ่น (Local Wisdom) โดยให้ความหมายไว้คือหมายถึงพื้นเพรากฐานของความรู้ชาวบ้าน

อนุก นาคบุตร (2529: 63-65) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือภูมิปัญญาของเกษตรกรที่หาทางออกในเรื่องการพึ่งพาตนเอง โดยไม่พึ่งพาสล้าต่อการตลาด

ธวัช บุญโหนด (2531: 40) ให้ความหมายไว้คือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองและทางอ้อม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือได้รับสืบทอดมารวมถึง ยังหมายถึงประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา รู้จักการนวดข้าวโดยการใช้ควาย รู้จักการสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม่สอยในชีวิตประจำวัน

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2536: 69) ได้ให้ความหมายของอาหารท้องถิ่น คือ คตินิยม ความรู้ ความสันทัด การรู้เท่าทันธรรมชาติของสรรพสิ่งรอบตัวและการเลือกเฟ้นความคิด วิธีการใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล เป็นเรื่องของการสั่งสมประสบการณ์มาหลายชั่วอายุคน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2537: 45) ได้กล่าวภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถของบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างการเรียนรู้ของนักเรียนในชุมชน

ประคอง นิมมานเหมินทร์ (2538: 47) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ความรู้หรือระบบความรู้ที่มนุษย์ค้นพบหรือคิดค้นขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงปลอดภัยมีความสุขสบาย สุขสงบและบันเทิงใจ อาจจะเป็นระบบความรู้ที่คิดขึ้น เพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาก่อน หรือเป็นระบบความรู้ที่คิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่มชนก็ได้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2539: 3) ให้คำจำกัดความว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่น ที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินชีวิต โดยได้รับการถ่ายทอดและกลั่นกรองเป็นระยะเวลายาวนาน

ลีลาภรณ์ นาครทรรพ (2541: 240) สรุปความหมายของอาหารท้องถิ่นว่าหมายถึงองค์ความรู้ต่างๆ ที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมของบุคคลและสังคม ซึ่งถูกถ่ายทอดมาเป็นระบบความเชื่อ ระบบคุณค่าหรือระบบความคิดของสมาชิกในชุมชน

จากหนังสือชื่อ “ การถ่ายโยงงานวิจัยด้านเกษตรสาขากับการพัฒนา ” นั้นดี เอ็ม วอเรน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541: 15; อ้างอิงจาก ดี. เอ็ม. วอเรน D.M. Warren. 1989: 168) ใช้คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในความหมายว่าเป็นระบบเกษตรกรรมในท้องถิ่นซึ่งพัฒนามาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งด้วยรูปแบบของการเพาะปลูกที่มีพื้นฐาน จากความรู้ด้านการเกษตรที่ได้ปฏิบัติกันมาในท้องถิ่นนั้น ระบบดังกล่าวที่มีความสมดุลลงตัว โดยปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและได้รับอิทธิพลจากนวัตกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบเอง รวมทั้งรับมาจากภูมิปัญญาที่อื่น ทั้งระบบเกษตรระดับชาติและนานาชาติ

วีระพงศ์ แสงชูโต (2544: 28) กล่าวว่าอาหารท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่ได้มีการสั่งสมมาเป็นเวลานาน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งในท้องถิ่นนั้น เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันของสังคมในท้องถิ่น โดยอาจหมายถึงประสบการณ์ของชาวบ้านที่นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ความรู้ ความคิดในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำรงชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา การประกอบอาชีพที่ยึดหลักการพึ่งตนเองและการประกอบอาชีพที่เกิดการผสมผสานความรู้เดิมกับแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่

สรุปได้ว่า ความหมายการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาคเหนือ จากนักการศึกษาและนักทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาคือการประกอบอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคเหนือ เป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ เป็นการถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาหารแบบรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นความรู้ความสามารถส่วนบุคคลที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมานี้มักมีการปรับเปลี่ยนเพื่อเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม ดังนั้น ภูมิปัญญาในท้องถิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน ชุมชน และสังคม เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ให้กับลูกหลานและสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับตนเองและชุมชนในด้านต่างๆ ต่อไป

1.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

อุทัย เพชรช่วย (हरषा नलवुषुयर 2535: 41-42; อ้างอิงจาก อุทัย เพชรช่วย 2522: 24) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น ถ้าเด็กมีโอกาสดูปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ฝึกการทำกิจกรรมตามลำพัง และการรวมกลุ่มเด็ก จึงจะได้เรียนรู้ รู้จักกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสามารถสื่อความหมายได้ดี และเหมาะสมกับภาษาของครู

ดิวอี้ (Dewey) กล่าวว่า (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ไว้ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อเกิดการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เพื่อช่วยให้เด็กได้ฝึกการคิดการแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของตน และส่วนรวม ด้วยการจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับ การให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ให้เด็กฝึกปฏิบัติ ฝึกแก้ปัญหา ทั้งนี้ทำให้เด็กเกิดความคิดเชื่อมโยงและความเข้าใจมากกว่าการที่ครูสอนในตำราเสียอีก ทั้งนี้การจัดประสบการณ์โดยตรงให้กับเด็กทำให้เด็กเกิดความคิด ความกล้าแสดงออก เกิดการพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข มากกว่าการเรียนรู้จากตำราที่ต้องท่องจำ

1.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

บรูเวอร์ (Brewer, J.A. 1995: 397) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารดังนี้

1. วิทยาศาสตร์สังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การละลายเปลี่ยนจากน้ำแข็งเป็นแข็งขนาดเล็กกลวงขนาดใหญ่ขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงจากน้ำกลายเป็นไอเป็นต้น
2. ภาษาเรียนรู้คำศัพท์เช่น ต้ม ตุ่น ม้วน นวด บด ตัดออกเป็นก้อนลูกบาศก์เล็กตัดออกเป็นชิ้นเล็กๆ เป็นต้น รู้จักชื่ออาหารชื่ออุปกรณ์
3. คณิตศาสตร์เปรียบเทียบปริมาณการวัด
4. การเรียนรู้ทางสังคมการร่วมมือกันทำงาน เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารประเพณีเกี่ยวกับอาหาร
5. ความสามารถในการอ่านและเขียนเด็กอ่านแผ่นชาร์ทรายการอาหารหลังจากอ่านหรือเรื่องราวต่างๆ แล้วทำอาหารที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เขียนรายการอาหารสะสมภาพอาหารหรือวาดภาพอาหารที่ชอบที่สุดทำเป็นสมุดภาพ

แจ๊คแมน (Jackman, H.L. 1997: 191) กล่าวว่าในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ครูควรกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ดังนี้

1. รู้จักรับผิดชอบเป็นอิสระและประสบผลสำเร็จ
2. เรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการและอาหารหมู่ต่างๆ
3. การทำงานอย่างอิสระและความร่วมมือในกลุ่มย่อย (เด็กอ่อนกว่าเด็กกลุ่มเล็กกว่า)

4. การทำงานจนเสร็จสมบูรณ์ตั้งแต่เตรียมการไปจนถึงการทำความสะอาด
5. เรียนรู้กับอาหารใหม่ๆ และส่วนประกอบของอาหารจากวัฒนธรรมอื่นๆ
6. เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่แตกต่างกันในอาหารที่แต่ละประเภทและอาชีพที่

เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารเช่นชาวนาชาวสวนพ่อครัว ฯลฯ

7. รู้จักคำและความคิดรวบยอดเช่นการวัดละลายนวดเขย่าเป็นต้น
8. พัฒนาทักษะทางการอ่านเบื้องต้นจากชาร์ตแสดงวิธีการปรุงอาหาร
9. เรียนรู้ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์และทางวิทยาศาสตร์
10. พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กกล้ามเนื้อมัดใหญ่การประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและ

มือ

11. กิจกรรมการประกอบอาหารนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆเช่นการแสดงบทบาทสมมติ

การเซตหุ่นศิลปะ ฯลฯ

ดาห์ล (Dahl. 1998: 81 - 83) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

ดังนี้

1. การอ่านเด็กอ่านรายการอาหารซึ่งแสดงด้วยรูปภาพที่มีคำหรือจำนวน
2. คณิตศาสตร์เด็กเรียนรู้ด้วยการนับการวัดการเรียงลำดับการประมาณ
3. วิทยาศาสตร์พัฒนาการใช้ประสาทสัมผัสเด็กทุกคนมีโอกาสที่จะดมสัมผัสชิมครุ

ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. กิจกรรมสร้างสรรค์เด็กใช้จินตนาการในการประกอบอาหารตกแต่งรูปร่างรูปทรง

การเลือกใช้สี

5. เรียนรู้ทักษะทางสังคมเป็นตัวของตัวเองปฏิบัติตามข้อตกลงช่วยเหลือแบ่งปัน

และร่วมมือกับผู้อื่นการวาดและเขียน

6. เด็กบันทึกประสบการณ์การประกอบอาหารที่โรงเรียนหรือที่บ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535: 7) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารไว้ดังนี้

1. สนุกสนานปลุกฝังให้เด็กรักการทำงาน
2. ได้สังเกตกระบวนการเปลี่ยนแปลง
3. สร้างทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหาร
4. ส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญา
5. ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้แก่การสังเกตการชิมรสการดมกลิ่นการฟังเสียง

ที่เกิดขึ้นการสัมผัส

6. รู้จักขั้นตอนการเตรียมการจัดเก็บและทำความสะอาด
7. รู้จักมารยาทในการรับประทานอาหาร
8. เพิ่มพูนพัฒนาการทางภาษา

9. เพิ่มทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

10. รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม

พร พันธุ์โอสธ (2543: 32) กล่าวว่า การประกอบอาหารจะช่วยในเด็กเรียนรู้พร้อมๆ ไปด้วยกับการพัฒนาเจตจำนงของตนสำหรับเด็กแล้วการเปลี่ยนแปลงจากเมล็ดข้าวแข็งๆ มาเป็นผงแป้งหรือเป็นน้ำและท้ายที่สุดกลับกลายเป็นอาหารหรือขนมหลากหลายรูปแบบกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการที่นำอศรรยัใจชวนตื่นเต้นด้วยเหตุนี้เด็กจึงใจจดใจจ่อเรียนรู้ไปกับกระบวนการทำอาหารจนกลายมาเป็นอาหารให้เด็กรับประทานและแบ่งปันกับเพื่อนๆ การได้เห็นได้ทำและภาคภูมิใจกับการทำอาหารทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการทำงานและพัฒนาขึ้นมาเป็นพลังเจตจำนงในตัวเด็กภายหลัง

อารีรัตน์ ญาณะสร (2544: 38) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารว่า การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารมีประโยชน์ต่อเด็กมากช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งในเรื่องภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ การใช้กล้ามเนื้อเล็ก สุขภาพอนามัย และจิตใจสังคม และสติปัญญา

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร ครูควรกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะทางด้านสังคม รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าและความสำคัญในหลักโภชนาการ เห็นถึงขั้นตอนในการประกอบอาหาร ทั้งนี้ ยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กที่เกี่ยวข้องในการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าคือ การดมกลิ่น การลิ้มรส การได้ยิน การมองเห็น และการสัมผัส

1.5 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษา กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2538: 10-11) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามในทุกๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และใช้วิธีการแบบบูรณาการการเรียนรู้ของเด็กควรส่งเสริม และส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทุกด้านไม่ใช่เฉพาะเพียงด้านหนึ่งด้านใดเท่านั้น

2. การวางแผนแนวการจัดประสบการณ์ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานการสังเกตของครู การจดบันทึกข้อมูลความสนใจ ความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน รวมทั้งความก้าวหน้าทางพัฒนาการของเด็ก โดยใช้เกณฑ์คำนึงถึงความเหมาะสมของอายุ

3. การวางแผนการจัดประสบการณ์และวิธีการเรียนรู้ควรเน้นหลักการให้มีปฏิสัมพันธ์โดยที่ครูจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กใช้การสำรวจอย่างกระตือรือร้น การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่กลุ่มเพื่อนและวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการประเมินนั้น ใช้เกณฑ์การตัดสินจากการที่เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเอง มิใช่เกิดจากการตัดสินความถูกต้องจากผู้ใหญ่

4. การจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เน้นในรูปของจริง เป็นรูปธรรมและสัมพันธ์กับชีวิตจริงของเด็ก โดยเด็กเรียนรู้จากของจริง ความรู้จะเกิดขึ้นในขณะที่เด็กจับต้องสัมผัส ทดลองกับ

สิ่งของต่างๆ ได้เล่นกับเพื่อนๆ ในที่สุดจากประสบการณ์ เด็กจะเกิดความคิดรวบยอด เกิดการพัฒนาเรียนรู้สัญลักษณ์ ภาษาที่ละน้อย มีความเข้าใจในเรื่องรูปธรรมทางด้านสัญลักษณ์เพิ่มขึ้น สื่อที่เหมาะสมสำหรับการจัดประสบการณ์ คือ ทราย น้ำ ดินเหนียว ภาพตัดต่อ บล็อกไม้ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ หนังสือ การศึกษานอกสถานที่ การแก้ปัญหาและการปฏิสัมพันธ์กับวัสดุทางศิลปะกับผู้ใหญ่และเพื่อนๆ

5. การจัดเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กนั้น ให้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านความสนใจ และความสามารถมากกว่าความแตกต่างของช่วงอายุปฏิทิน ครูเตรียมแผนการช่วยเด็กที่มีพัฒนาการต่างจากเพื่อนในกลุ่ม จัดวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ให้มีความยากง่ายสลับซับซ้อนแตกต่างกัน

6. การจัดเตรียมกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หลายๆ แบบ ครูควรเตรียมและรู้จักเพิ่มความยากสลับซับซ้อนและความท้าทายในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ โดยเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความเข้าใจทักษะต่างๆ ได้ดี

เยาวพา เดชะคุปต์; และคนอื่นๆ (มปป: 62-63) กล่าวสรุปถึงรูปแบบการสอนหรือรูปแบบการจัดประสบการณ์ จึงหมายถึงแบบแผนการจัดประสบการณ์ที่มีกระบวนการที่วางไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยมีการจัดองค์ประกอบในการจัดประสบการณ์ที่มี(1)ปรัชญา/ทฤษฎี/แนวคิดที่เป็นหลักการของรูปแบบ(2)จุดหมาย(3)การจัดกระบวนการเรียนรู้และ(4)การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนนั้นๆ การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษามีการพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษาปฐมวัย นักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ นักทฤษฎีการสอน ซึ่งส่วนมากเป็นแนวคิดของประเทศทางตะวันตก สำหรับประเทศไทยก็มีแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญเหมาะสมกับวัฒนธรรมของคนไทย และมีการนำแนวคิดทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้ในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมานาน เช่นเดียวกับประเทศทางตะวันตก ครูและผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มีอย่างหลากหลาย ก่อนนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย จะต้องคำนึงถึงทักษะด้านต่างๆ ของเด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุด หลักการจัดประสบการณ์จะต้องสอดคล้องกับเด็กหรือยึดเด็กเป็นหลัก และควรจัดกิจกรรมหรือสื่อการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้เห็นเป็นรูปธรรม หรือการจัดเตรียมกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ควรมีความสลับซับซ้อนและมีความยากง่ายเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่ คือ การจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

1.6 ลักษณะของอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ ดังนี้

ศิริลักษณ์ รอดยันต์ (2548: 9) กล่าวถึงล้านนายังมีขนมหวานอันเป็นเอกลักษณ์อีกหลายอย่างเช่นกัน ส่วนใหญ่จะทำมาจากแป้ง ซึ่งสมัยก่อนเวลามีงานบุญ งานเทศกาล ชาวบ้านก็จะตำข้าวสารเหนียวเพื่อทำแป้งกันเอง จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งคือคนเหนือจะนิยมใส่น้ำตาลอ้อยเป็นเครื่องให้รสหวาน และจะไม่ค่อยใส่กะทิ ที่ยังคงมีให้กินกันอยู่บ่อยๆ และไม่เพียงเฉพาะเมืองานพิเศษเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่ยังสามารถหาซื้อได้ตามตลาดทั่วไป คือ ขนมจ็อก ขนมเกลือก ขนมปาด ขนมเปี๊ยะ และขนมแดกงา เป็นต้น

จริยา เดชกฤษ (2552: 7 - 8) กล่าวว่า ภาคเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ส่วนกับข้าวก็หาเอาตามท้องทุ่งและลำน้ำ ทั้งกับ เขียด อึ่งอ่าง ปู ปลา หอย แมงยูณ จิ้งกุ่ง (จิ้งหรีดชนิดหนึ่ง) ไก่ หมู และเนื้อ อาหารเหนือไม่นิยมใส่น้ำตาล ความหวานจะได้จากส่วนผสมที่นำมาทำอาหาร เช่น ความหวานจากผัก จากปลา จากมะเขือส้ม เป็นต้น การทำอาหารก็มักจะปรุงให้สุกมากๆ เช่น ผัดก็ผัดจนผักนุ่ม ผักต้มก็ต้มจนนุ่ม อาหารส่วนใหญ่จะใช้ผัดกับน้ำมัน แม้แต่ตำขงุน (ยำขงุน) เมื่อตำเสร็จก็ต้องนำมาผัดอีกจึงจะรับประทาน ในปัจจุบันนี้ เนื้อสัตว์ที่นิยมมาทำอาหารจะเป็นหมู ไก่ เนื้อ และปลา ตามลำดับ ปลาที่ใช้ในปัจจุบันมีทั้งปลาเลียงและปลาที่จับมาจากแม่น้ำลำคลอง

อัมรินทร์ cuisine (2555: 9) กล่าวว่า ในเรื่องของรสชาติส่วนใหญ่จะปรุงอาหารโดยไม่ใส่น้ำตาล เพราะได้ความหวานจากพืชผักหรือเนื้อสัตว์ซึ่งใส่ในส่วนผสมอยู่แล้ว เน้นรสเค็มนำและเผ็ดเล็กน้อย คนภาคเหนือหรือล้านนาดั้งเดิมจะรับประทานอาหารรวมกัน โดยจัดอาหารใส่สำรับกับข้าวซึ่งเรียกว่า โกะข้าว หรือขันโตก ทำจากไม้ทรงกลม มีขาสูงพอดีที่คนจะนั่งบนพื้นล้อมวงรับประทานได้อย่างสะดวก เมื่ออาหารเหลือจะนำจานกับข้าวมาวางบนกระบุง แล้วผูกเชือกแขวนไว้ในครัว เพื่อป้องกันมดและแมลงมาไต่ตอม

ณรงค์ ศิริขันธ์ (2557: 365) กล่าวว่าอาหารพื้นบ้านล้านนา หมายถึง อาหารที่นิยมรับประทานกันเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งเป็นอาหารที่บริโภคกันในชีวิตประจำวัน ทำขึ้นได้ง่าย โดยอาศัยพืชผักหรือเครื่องปรุงประกอบอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่นภาคเหนือ นอกจากนี้ยังมีการปรุงและการรับประทานอาหารที่สืบทอดกันภายในวัฒนธรรมของคนภาคเหนือมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อาหารล้านนาจึงถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมล้านนา เมื่อมองถึงถึงส่วนประกอบอาหารพื้นบ้านล้านนาแล้ว ตั้งแต่การจัดการกับวัตถุดิบที่มีอยู่ท้องถิ่น ผนวกกับความรู้ในการปรุงประกอบอาหารที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในบริบทการอยู่ร่วมกันในสังคมของชาวล้านนา ข้าวถือว่าเป็นอาหารหลักของชาวล้านนา โดยข้าวมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในล้านนา ทำให้เกิดวัฒนธรรมข้าวเกิดขึ้น และวัฒนธรรมนี้มีมาแต่ช้านาน ดังสำนวนที่กล่าวไว้ว่า “ลื้อเยะไฮ่ ไทใส่นา” ซึ่งวัฒนธรรมข้าวนี้ส่งผลให้เกิดการจัดระเบียบทาง

สังคม ซึ่งสัมพันธ์กับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ภาษา การละเล่น การแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ อาหารและการปรุง อาหารที่เกี่ยวข้องกับข้าว รวมทั้งขนมและอาหารว่าง จนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ภาคเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก การปรุงอาหารจะไม่ใส่น้ำตาล เพราะได้ความหวานจากพืชผักหรือเนื้อสัตว์ เนื้อสัตว์ที่นิยมมาทำอาหารจะเป็นหมู ไก่ เนื้อ และปลา ทั้งนี้ ยังมีขนมหวานที่เป็นเอกลักษณ์อีกหลายอย่าง เช่น ขนมจ็อก ขนมเปี๊ยะ ขนมเกลือบัว และขนมแตงกวา เป็นต้น

1.7 ตัวอย่างอาหารภาคเหนือที่นำมาใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย

อาหารภาคเหนือที่นำมาใช้ในการประกอบอาหารมีมากมายหลายประเภท เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลากหลาย มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ข้าวจี ส่วนผสม: ข้าวหนึ่ง ½ กิโลกรัม กะทิ ½ ถ้วย ไข่ไก่ 2 ฟอง เกลือ ½ ช้อนชา

วิธีการทำ:

1. ผสมกะทิและเกลือ คนให้เกลือละลาย ใส่ลงในซามข้าวเหนียวที่หนึ่งสุกแล้ว นวดให้เข้ากัน แล้วปั้นข้าวเหนียว ให้เป็นก้อนแบนเล็กน้อย

2. นำไฟจี คือการปิ้งหรือย่างบนเตาถ่าน ไฟปานกลาง กลับสองด้านให้เกรียมเป็นสีเหลืองทั่วทั้ง

3. ตอกไข่ไก่ใส่ซาม ปรุงรสด้วยซอสถั่วเหลือง พริกไทยป่น และน้ำตาลเล็กน้อย นำข้าวจีลงชุบ

4. นำขึ้นย่างบนเตาอีกครั้ง สามารถชุบไข่ได้หลายครั้งตามต้องการ

5. ข้าวเหนียวจีต้องกินตอนร้อนๆ

เกร็ดน่ารู้: ในวันเพ็ญเดือนสี่ เป็นช่วงที่ชาวล้านนามีการทำบุญ เรียกว่า ทานข้าวล้านบาตร หรือทานข้าวใหม่ มักจะมีการนำข้าวจีไปทำบุญ แต่ในยามปกติ ข้าวจีใช้เป็นอาหารว่างสำหรับเด็กๆ สมัยก่อนนิยมใช้ข้าวเย็นหรือข้าวที่เหลือจากการกินมื้อเย็นวันก่อนมาปั้น เอาไม้เสียบตรงกลาง และนำไปปิ้งกับถ่านไฟแดง (สำนักงานแสงแดด. 2550: 80.)

2. ขนมเปี๊ยะ ส่วนผสม: แป้งข้าวเหนียวดำ 1 ½ ถ้วย แป้งข้าวเหนียวขาว 1 ½ ถ้วย แป้งท้าวยายม่อม ¼ ถ้วย เกลือป่น 1 ช้อนชา น้ำ 2 ½ ถ้วย มะพร้าวทึนทึกขูดละเอียดผสมเกลือป่นเล็กน้อยสำหรับคลุก น้ำตาลทรายสำหรับโรยขนม และใบตองสำหรับห่อ

วิธีทำขนมเปี๊ยะ:

1. ผสมแป้งข้าวเหนียวดำ แป้งข้าวเหนียวขาว แป้งท้าวยายม่อม เกลือ และน้ำ ลงในอ่างผสม คนให้เข้ากันและแป้งไม่เป็นเม็ด

2. เทส่วนผสมแป้งลงในกระทะทอง ยกขึ้นตั้งบนไฟกลางค่อนข้างอ่อน กวนจนแป้งขึ้นและเริ่มแห้ง กวนต่อจนแป้งสุกใสเป็นก้อนพอดักหยอดได้ ปิดไฟ

3. ฉีกใบตองเป็นแผ่นกว้าง 2-3 นิ้ว เช็ดให้สะอาด ตักแป้งใส่ใบตองหยอดเป็นชั้นบางยาวห่อละ 1 ช้อนโต๊ะ ห่อพับซ้ายขวาหุ้มท้าย เรียงใส่ลังถึง แล้วนำไปนึ่งในน้ำเดือดไฟแรงนานประมาณ 20 นาที หรือจนสุก ทิ้งไว้ให้เย็น

4. แกะขนมออกจากห่อใบตอง คลุกมะพร้าวทึนทึกขูด โรยน้ำตาลก่อนรับประทาน
เกร็ดน่ารู้: แป้งข้าวเหนียวดำ ทำมาจากข้าวเหนียวดำ ผงแป้งมีสีม่วงอ่อน เนื้อแป้งสากมีเล็กน้อย ใช้ทำขนมได้หลายชนิด เช่น ขนมต้ม ขนมถั่วแปบ ขนมเทียน เลือกซื้อที่ถุงแป้งอยู่ในสภาพดี ไม่เก่า ไม่มีรอยแมลงกัดแทะ(สำนักงานแสงแดด. 2550: 154.)

3. ข้าวแต่น้ำแดงโม ส่วนผสม: ข้าวสารเหนียว 5 ลิตร, แดงโม 1 ลูก, น้ำตาล 200 กรัม, เกลือ 1/2 ช้อนชา ผงฟู 1/2 ช้อนชา งามข้าวคั่ว 1/2 ถ้วยตวง และ น้ำอ้อย 500 กรัม

วิธีการทำ:

1. แช่ข้าวสารเหนียว 3 ชั่วโมง ล้างให้สะอาด
2. นึ่งข้าวสารเหนียวให้สุก พักให้เย็น
3. คั้นน้ำแดงโม กรองเอาแต่น้ำ ผสมกับข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วให้เข้ากัน
4. ใส่ น้ำตาล เกลือ ผงฟู ลงไปคลุกเคล้าให้เข้ากัน
5. นำข้าวเหนียวที่ปรุงแล้วมากดในพิมพ์รูปวงกลมตามความต้องการ
6. นำไปตากแดดให้แห้ง ใช้เวลาประมาณ 1 วัน จะได้ข้าวแต่น้ำดิบ
7. ทอดข้าวแต่น้ำดิบในน้ำมันร้อนปานกลางให้พองฟู
8. เคี่ยวน้ำอ้อยให้เหนียว
9. ราดหน้าข้าวแต่น้ำด้วยน้ำอ้อย โรยงา (ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 2553: 45)

4. ไช้คว่ำ ส่วนผสม: ไช้เปิด 4 ฟอง, รากผักชีหั่น 3 ช้อนชา, กระเทียมไทย 9 กลีบ, พริกไทยเม็ด 15 เม็ด น้ำพริกหนุ่ม 2 ช้อนโต๊ะ น้ำปลา 1 ช้อนโต๊ะ น้ำมันพืช 3 ถ้วย ไช้เปิดตีพอเข้ากัน 1 ฟอง กะหล่ำปลีสีม่วงสำหรับรองจาน และ ใบผักชีและพริกชี้ฟ้าสีแดงหั่นฝอยสำหรับตกแต่ง

วิธีการทำ:

1. ล้างเปลือกไช้เปิดให้สะอาด ใส่ลงในหม้อน้ำ ยกขึ้นตั้งบนไฟกลาง ต้มนานประมาณ 8 นาที หรือจนไช้สุก ตักขึ้นแช่ในอ่างน้ำเย็น
2. โขลกรากผักชี กระเทียม และพริกไทย ให้ละเอียด ตักใส่อ่างผสม เตรียมไว้
3. ผ่าไช้ต้มทั้งเปลือกตามยาวด้วยมีดบางคมๆ ตักเนื้อไช้ออกจากเปลือก สับพอหยาบ ใส่ในอ่างเครื่องที่โขลกไว้ ใส่น้ำพริกหนุ่มและน้ำปลา ผสมพอเข้ากัน
4. ตักส่วนผสมที่ทำใส่เปลือกไช้ให้เต็ม กดให้แน่นโดยให้ตรงกลางนูน ทำจนหมด จากนั้นตั้งกระทะน้ำมันบนไฟกลางจนร้อน นำไช้ที่บรรจุใส่คว่ำหน้าชุบไช้ให้ทั่ว แล้วใส่ลงทอดในกระทะน้ำมันโดยคว่ำหน้าลง เอาด้านเปลือกไช้ขึ้น ทอดจนสุกเหลืองทั้งสองด้าน ตักขึ้นพักให้สะเด็ดน้ำมัน

5. จัดใส่จานที่รองด้วยกะหล่ำปลีสีม่วง ตกแต่งด้วยใบผักชีและพริกชี้ฟ้าสีแดงหั่นฝอย เสริฟพร้อมๆ

เกร็ดน่ารู้: ไข่คว่ำเป็นอาหารพื้นเมือง เป็นการนำไข่เปิดมาต้มให้สุกแข็ง ผ่าครึ่งซีกแล้วใช้ช้อนตักไข่ออกมา สับแล้วปรุงรส จากนั้นจึงใส่ไข่ที่สับเข้าไปในเปลือกไข่ตามเดิม ชุบไข่อีกทีแล้วใส่ลงทอดโดยคว่ำหน้าลง เลือกใช้ไข่เป็ดบ้านหรือไข่เป็ดนา ฟองเล็ก ไข่แดงจะมีสีเข้ม เนื้อเหนียว มัน ไม่มีกลิ่นคาว (แม่ขวัญข้าว. 2554:80)

5. กระบองจ่อ ส่วนผสม: ฟักทองหั่นเป็นเส้น 100 กรัม ฟักเขียวหั่นเป็นเส้น 100 กรัม กะทิ 1 ½ ถ้วยตวง กะทิ 1 ½ ถ้วยตวง น้ำพริกแกงเผ็ด 2 ช้อนโต๊ะ มะพร้าวขูดขาว ½ ถ้วยตวง แป้งข้าวเจ้า 1 ถ้วยตวง แป้งสาลี ½ ถ้วยตวง เกลือป่น 1 ช้อนชา น้ำตาลทราย 2 ช้อนชา น้ำมันพืชสำหรับทอด 2 ถ้วยตวง

ส่วนผสมน้ำจิ้ม: น้ำส้มสายชู ½ ถ้วยตวง น้ำตาลทราย ½ ถ้วยตวง เกลือป่น 1 ช้อนชา พริกสดโขลกละเอียด 1 ช้อนโต๊ะ ถั่วลิสงบด 2 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำน้ำจิ้ม: ใส่น้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย พริกสด และเกลือป่น ลงในหม้อตั้งไฟให้ละลายจัดใส่ภาชนะโรยหน้าด้วยถั่วลิสงบด

วิธีทำน้ำจิ้ม: ใส่น้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย พริกสด และเกลือป่น ลงในหม้อตั้งไฟให้ละลายจัดใส่ภาชนะโรยหน้าด้วยถั่วลิสงบด

วิธีทำกระบองจ่อ:

1. ผสมแป้งข้าวเจ้า แป้งสาลี และกะทิเข้าด้วยกัน
2. ใส่เกลือป่น น้ำพริกแกง น้ำตาลทราย มะพร้าวขูดขาว ลงในส่วนผสมแป้ง คนให้เข้ากัน
3. ตั้งกระทะให้ร้อน ใส่น้ำมันลงไป พอน้ำมันร้อนใส่ฟักทองและฟักเขียวที่หั่นเป็นเส้นชุบแป้ง แล้วทอดในน้ำมันให้สุกเหลือง
4. จัดเสิร์ฟคู่กับน้ำจิ้ม (อรอนงค์ ทองมี. มปป: 17)

สรุปได้ว่า อาหารในภาคเหนือที่นำมาประกอบอาหารมีหลายประเภท และมีขั้นตอนที่ยากและง่ายต่างกันไป ทั้งนี้ อาหารภาคเหนือจึงมีรสชาติที่แตกต่างกัน

1.8 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

มีนักการศึกษาเป็นผู้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารไว้หลายท่าน ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็นว่าน่าจะสนใจและมีความสำคัญ ดังนี้

แจ๊คแมน (Jackman 1997: 191-192) กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารดังนี้

1. วางแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร
2. หาข้อมูลว่าเด็กแพ้อาหารประเภทใด

3. หาข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของแต่ละครอบครัวเกี่ยวกับอาหาร เช่น อาหารประเภทใดรับประทานได้ อาหารประเภทใดรับประทานไม่ได้

4. บูรณาการการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารให้เข้ากับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

5. อธิบายข้อจำกัดและบทบาทของเด็ก เช่น ล้างมือด้วยสบู่และน้ำ ก่อนและหลังการเตรียมอาหาร และให้เด็กช่วยกันตั้งกฎเกณฑ์ ในขณะประกอบอาหาร

6. ในเด็กเล็ก ให้เด็กปฏิบัติง่ายๆ เช่น ล้างผัก-ผลไม้ ผสมส่วนประกอบของอาหารเข้าด้วยกันแล้วชิม เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าการประกอบอาหารประสบความสำเร็จ โดยไม่ต้องลงมือประกอบอาหาร

7. ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ให้ข้อสรุปที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาหาร การกะประมาณอุปกรณ์ และกระบวนการต่างๆ พูดซ้ำๆ เพื่ออธิบายให้เด็กฟัง เด็กจะได้เกิดการเรียนรู้ทักษะทางภาษา

8. อภิปรายเกี่ยวกับอาหารร่วมกับเด็กเช่น กลิ่นของอาหาร ส่วนผสม รสชาติ รูปร่าง เป็นต้น

9. มีเวลาเพียงพอในการประกอบอาหาร เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทั้งจากกระบวนการในการทำงานและผลของงาน

10. ในเด็กโต ครูอธิบายลำดับขั้นตอนการเจริญเติบโตของอาหาร การเก็บเกี่ยว การบรรจุ การขนส่ง การประกอบอาหารและการเสิร์ฟ ครูมีเวลาเพียงพอที่จะตอบคำถามของเด็ก ให้เด็กได้ทบทวนสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น เล่นเกม ลีดโต เกมจับคู่ อ่านหนังสือ ทัศนศึกษา

สรุปได้ว่า จากการศึกษาบทบาทครูในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ครูจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ประกอบกับครูจะต้องหาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับเด็ก เช่น เด็กแพ้อาหารอะไรบ้าง หรือเมื่อเด็กอยู่กับครอบครัวได้รับประทานอาหารประเภทอะไร ทั้งนี้ครูจะต้องคำนึงถึงขั้นตอนในการประกอบอาหารที่เด็กสามารถทำได้ ปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายกับเด็ก และควรมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ ซักถาม และครูเองยังช่วยตอบคำถามที่เด็กให้คลายข้อสงสัยอีกด้วย

1.9 ข้อเสนอแนะการประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

นักการศึกษาได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะการประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ดังนี้

ดาห์ลและมาร์ควี (Dahl; & M.V.1988) มีความเห็นสอดคล้องกันในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารว่า มีข้อเสนอแนะและข้อควรระวัง ดังนี้

1. เลือกประกอบอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มีวิธีปรุงอาหารง่ายๆ และส่วนประกอบของอาหารได้ง่าย มีในท้องถิ่น

2. คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของเด็ก อาจให้เด็กทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก
3. คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก เช่น การใช้มีด หรือให้เด็กอยู่ห่างจากแหล่งที่ทำให้ความร้อน
4. ระมัดระวังในเรื่องของความสะอาด ให้เด็กล้างมือก่อนและหลังประกอบอาหาร
5. ให้เด็กลงมือปฏิบัติลงมือด้วยตนเอง เด็กมีอิสระในการทำงาน และแสดงความคิดเห็น
6. เลือกหาวิธีปรุงอาหารที่มีขั้นตอนง่ายๆ จากมารดา ผู้ปกครอง หรือจากหนังสือต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535: 8) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร มีสิ่งที่คุณจะต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. คำนึงถึงความปลอดภัย ให้เด็กล้างมือก่อนและหลังจากการทำอาหาร
2. คำนึงถึงเวลา
3. คำนึงถึงอันตรายและความปลอดภัย กรณีของมีคม ครูพยายามเลือกมีดที่ไม่คมมากนัก และเลือกมีดที่มีขนาดเหมาะกับมือเด็ก ครูต้องใกล้ชิดกลุ่มที่ใช้อุปกรณ์ที่มีอันตราย

นิตยา ประพุดติกิจ (2539: 40-41) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารมีสิ่งที่คุณจะต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. เลือกสูตรง่ายๆ ที่เด็กสามารถปฏิบัติตามได้โดยดูจากรูปภาพ
2. คอยดูแลอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมที่จะให้คำแนะนำ
3. ฝึกฝนและดูแลอย่างใกล้ชิดเมื่อใช้เตาและของร้อน ถ้าไม่สะดวกครูอาจทำเองเมื่อถึงขั้นตอนนี้
4. สนทนาเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้อง และการป้องกันอันตราย
5. ฝึกให้เด็กมีนิสัยที่ถูกสุขลักษณะ นั่นคือ ล้างมือให้สะอาดก่อนและหลังทำอาหาร และภาชนะต้องสะอาด

6. การทำอาหารต้องสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่กำลังสอนอยู่ เช่น สุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และวันเทศกาล

7. วาดรูปภาพเครื่องปรุงลงบนกระดาษชาร์ต เพื่อนำให้เด็กดูและตรวจสอบ
8. ให้เด็กได้รู้จักเครื่อง ชั่ง ตวง วัด ก่อนปฏิบัติจริง เช่น ให้รู้จักใช้ช้อนตวง ถ้วยตวง โดยให้ตวงแบ่ง หรือเม็ดทรายละเอียดก่อน

9. พยายามเลือกทำอาหารที่ง่าย ๆ เพื่อให้เด็กสามารถทำได้เองได้รับความสำเร็จภาคภูมิใจ และพึงพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ

10. ใช้เวลาเด็กอย่างพอเพียงในการอาหาร

11. ควรให้เด็กทั้งห้องทำอาหารพร้อมๆ กัน แต่ผลัดเปลี่ยนกันมา จนกระทั่งทุกคนได้ทำอาหารซึ่งอาจเป็นขั้นตอนใดก็ได้

พร พันธุ์โอสธ (2543: 32-33) กล่าวถึงข้อที่พึงตระหนักในการดำเนินกิจกรรมการประกอบอาหารที่บ้านเหนือดังนี้

1. เด็กควรจะมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะเป็นการพัฒนาความคิด การมองสิ่งต่างๆ อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
2. เด็กควรจะเป็นผู้มีบทบาทในการทำอาหารร่วมกับครูไม่ใช่เพียงผู้ดู
3. ถ้าสามารถทำได้ ไม่ควรใช้ส่วนผสมของอาหารซึ่งสำเร็จรูป เช่น ไม่ควรใช้กะทิสำเร็จรูป หรือผลไม้กระป๋อง ฯลฯ
4. ส่วนประกอบของอาหารบางอย่างซึ่งต้องใช้เวลาในการเตรียม สามารถนำมาทำล่วงหน้าในระหว่างกิจกรรมเล่นสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า จากการศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือสำหรับเด็กปฐมวัย ในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือมีข้อเสนอแนะในเรื่องของความสะอาด การเลือกประกอบอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสำหรับเด็ก ความปลอดภัยของอุปกรณ์โดยมีวิธีการและขั้นตอนที่ง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นหลัก และส่วนประกอบหรือขั้นตอนในการประกอบอาหารควรง่ายและเด็กสามารถทำเสร็จและทานได้ทันที และเป็นอาหารที่สามารถหาทานได้ในท้องถิ่นหรือตามฤดูกาล และการเปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญของการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารสำหรับเด็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่างๆ ต่อไป

1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหาร

งานวิจัยในประเทศ

นักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

วไลพร พงษ์ศรีทัศน์ (2533: 63-64) ศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติแบบการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่อายุระหว่าง 4-5 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติแบบปกติที่ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกัน เด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติมีทักษะการวัดไม่แตกต่างกัน

วีระพงษ์ แสงชูโต (2544: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในทางวิทยาศาสตร์ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่าการจัดกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนได้ 7 กลุ่มแยกเป็นกลุ่มตามปัจจัยสี่ 4

กลุ่ม (อาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค) และกลุ่มสนับสนุนปัจจัยสี่อีก 3 กลุ่ม (คมนาคม อาชีพและนันทนาการ) กลุ่มที่มีหลักการวิทยาศาสตร์ทุกสาขาแทรกอยู่มีมากที่สุดคือกลุ่มอาชีพ รองลงมา คือกลุ่มอาหาร และน้อยที่สุดคือกลุ่มยารักษาโรค และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีหลักการ เพื่อใช้อธิบายได้มากที่สุด คือฟิสิกส์ รองลงมาคือเคมี และน้อยที่สุดคือชีววิทยา

สนอง สุทธาอมายุ (2545: 49-53) ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์เสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร ก่อนและหลังการทดลอง ความสามารถด้านการฟังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร มีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นกว่า ก่อนการทดลอง

วัชรินทร์ เทพมณี (2545: บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่มีต่อวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างสองช่วง สัปดาห์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

กาญจนา สิงห์เรศ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือ

ธิดารัตน์ จันทะหิน (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการบันทึกผ่านกิจกรรมประกอบอาหาร ที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยพบว่า พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในช่วงการหลังการทดลองการบันทึกผ่านกิจกรรมประกอบอาหารของเด็กปฐมวัยในแต่ละชั้น มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา ยะอนันต์ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นตำบลนากกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชนนากกกเป็นพื้นที่เกษตรมีผลต่อวิถีชีวิตการรับประทานอาหารของคนในชุมชนโดยเน้นการใช้พืชผักที่ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนผสมของอาหาร การปรุงอาหารเน้นความเรียบง่ายเมื่อทำการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นเกิดการร่วมมืออย่างสูงในการรวบรวมองค์ความรู้ผลการวิจัยจึงเป็นแบบอย่างสำหรับการพัฒนาครูและการเรียนรู้ที่ชุมชนมีส่วนร่วม

ศรินยา ทรัพย์วารี (2552: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก

ปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารจำแนกรายด้านอยู่ในระดับดีทั้ง 4 ด้าน เมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กุหลาบ ภูมาก (2556: บทคัดย่อ) ศึกษาหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคอีสานระดับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 27.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสังเกตเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 5.85$) ด้านการจัดหมวดหมู่ ($\bar{X} = 6.05$) ด้านการเรียงลำดับ ($\bar{X} = 5.65$) ด้านการรู้ค่าจำนวน ($\bar{X} = 6.25$) อยู่ในระดับดี และเมื่อเปรียบเทียบระดับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและรายด้านมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคอีสาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษา พบว่า การจัดประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร ก่อนการทดลองจะมีระดับค่าคะแนนที่ต่ำถึงปานกลาง และหลังการทดลองการจัดประสบการณ์โดยการประกอบอาหารจะมีระดับค่าคะแนนที่ปานกลางและสูงขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

2.1 ปรัชญาพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์

สมพร สุทัศน์ (2542: 25) กล่าวถึง ปรัชญาพื้นฐาน หมายถึง ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ในเรื่องมนุษย์ ซึ่งมีดังนี้คือ

1. มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี ในการติดต่อสัมพันธ์กับมนุษย์นั้นต้องยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าของความเป็นคนเท่ากัน มนุษย์มีความสามารถเฉพาะตัวทุกคนอยากได้รับการยอมรับนับถือ การยกย่องสรรเสริญ แต่ไม่ปรารถนาจะได้รับการดูถูกเหยียดหยามไม่ว่าเขาจะเป็นใคร มีฐานะอย่างไร ในการคบหาสมาคมหรือทำงานร่วมกัน กับผู้อื่นในองค์กรนั้นบุคคลจะต้องยอมรับ ให้เกียรติยกย่องเพื่อนร่วมงาน คือจะต้องยอมรับว่าทุกคนมีค่าแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกันถ้าบุคคลยอมรับความเท่าเทียมกัน มนุษย์สัมพันธ์ย่อมเกิดขึ้น มนุษย์สัมพันธ์จะเชื่อมโยงให้แต่ละคนรวมกันเป็นกลุ่ม เป็นสังคม เป็นคณะบุคคลหรือองค์กรได้การคำนึงถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้แก่ การยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. มนุษย์ต้องการการจูงใจ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของมนุษย์ย่อมเกิดจากแรงจูงใจภายใน อันได้แก่ ความต้องการพื้นฐาน ซึ่งมาสโลว์กล่าวไว้ในแนวคิดข้อหนึ่งว่า “มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการเกิดขึ้นตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด” ความต้องการดังกล่าวได้แก่ ความต้องการทางกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความต้องการตระหนักรู้ในตน การสร้างมนุษยสัมพันธ์จึงอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองย่อมก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ และนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มนุษย์ต้องการการจูงใจหรือการกระตุ้นให้คนอยากทำงานโดยใช้

สิ่งจูงใจหรือรางวัล ซึ่งได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในการทำงาน ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การยกย่องให้เกียรติและให้สวัสดิการต่างๆ เป็นต้น ในการติดต่อสัมพันธ์หรือในการบริหารงาน ถ้าผู้บริหารตระหนักในเรื่องนี้ และไม่ละเลยที่จะให้แรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงานแล้วมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็เกิดขึ้น มนุษยสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงานและความคุมงานเป็นอย่างยิ่ง

กล่าวได้ว่า ปรัชญาพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์หรือความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวด้วยเรื่องของมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกัน เพราะมนุษย์แต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวที่เป็นลักษณะเด่นแตกต่างกันไป ทั้งนี้มนุษยสัมพันธ์จะเชื่อมโยงให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นสังคม ประกอบกับมนุษย์ทุกคนมีความต้องการตลอดเวลาเช่น ความต้องการความรัก ต้องการรางวัล หรือต้องการสิ่งอื่น ๆ ความต้องการเหล่านี้ก่อให้เกิดแรงจูงใจ ก่อให้เกิดการพัฒนาตัวเอง เพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีวันสิ้นสุด

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ก่อให้เกิดอิทธิพลต่อการปฏิบัติของบุคคล เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

นิพนธ์ คันธเสวี (2528: 3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ที่สอนหรือตามตำรานี้ได้ใช้แนวความคิดของ ศาสตราจารย์ คีธ เดวิส (Keith Davis) โดยเฉพาะในหนังสือของท่านชื่อ Human Relations at Work และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Human Behavior at Work นอกนั้นผู้เขียนได้รวบรวมความคิดจากประสบการณ์ในชีวิตของตนเอง หลักปรัชญาจริยศาสตร์และธรรมะจากศาสนาใหญ่ๆ คือ คริสต์ศาสนา และพุทธศาสนา เพราะเติบโตมาในบรรยากาศของสองศาสนานี้ ด้วยความซาบซึ้งและเชื่อศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534: 28-30) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานของมนุษยสัมพันธ์ การศึกษาพฤติกรรมบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์กันควรต้องทราบแนวความคิดพื้นฐานเรื่องลักษณะธรรมชาติมนุษย์ สำหรับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ที่สำคัญควรต้องทราบ มี 5 ประการ คือ

1. บุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน (Individual difference)
2. การพิจารณาศึกษาบุคคลต้องดูทั้งหมดในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง (A whole person)
3. พฤติกรรมของบุคคลนั้นต้องมีสาเหตุ (Caused behavior)
4. ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human dignity)
5. ขอบข่ายวิชาการ ที่ประกอบเป็นมนุษยสัมพันธ์ใหญ่ 3 วิชา คือ เกี่ยวกับทางด้านจิตวิทยา เกี่ยวกับทางด้านสังคมวิทยา เกี่ยวกับทางด้านมานุษยวิทยา

เรียม ศรีทอง (2540: 11) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์มีหลักความเชื่อ 3 ประการ คือ

1. มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกเพศ วัย วรรณะ การศึกษาหรือฐานะเศรษฐกิจ มนุษย์ต้องการติดต่อกันซึ่งกันฉันท์มิตร มีความปรารถนาดีต้องเป็นคนมีคุณค่าและมีความสำคัญ

2. มนุษย์เกี่ยวข้องกับความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองระดับหนึ่งก็ย่อมต้องการให้เกิดสัมพันธ์อันดีต่อกันในระดับหนึ่งได้เช่นกันระหว่างความต้องการทางด้านวัตถุกับจิตใจแม้บางครั้งมีความสมบูรณ์ด้านวัตถุแต่ไม่ได้หมายความว่า ต้องการทางด้านจิตใจจะสมบูรณ์ไปด้วย

3. มนุษย์เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ฉะนั้นการแสดงออกซึ่งเมตตาต่อกันจะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างไม่เบียดเบียนก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกัน ความสงบสุขของสังคมขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ในการแสดงความเมตตาต่อกัน

วิจิตร อวาทกุล (2542: 46) กล่าวว่า การเข้าใจคนอื่นและเข้าใจตัวเอง หรือพูดสั้นๆ ว่ารู้เขารู้เรา รวมทั้งการทำให้ผู้อื่นเข้าใจตัวเราไปในทางที่ดีและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์อาจกล่าวว่า

1. ต้องเข้าใจคนอื่นและเข้าใจตนเอง
2. การทำให้คนอื่นเข้าใจตัวเราไปในทางที่ดี
3. การเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ (ใจเขาใจเรา)

สมพร สุทัศน์ (2542: 27) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์เป็นความรู้เบื้องต้นที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 แนวคิดคือ แนวคิดในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ แนวคิดในเรื่องสังคมไทยและแนวคิดในเรื่องธรรมชาติขององค์การ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์
 - 1.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences)
 - 1.2 การคำนึงถึงบุคคลในลักษณะผลรวม (A whole person)
 - 1.3 พฤติกรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดขึ้นได้และจงใจได้ (A caused behavior)
 - 1.4 มนุษย์มีคุณค่าและศักดิ์ศรี (Dignity)
 - 1.5 มนุษย์มีความซับซ้อน (Complex)
2. แนวคิดในเรื่องสังคมไทย
 - 3.1 เป็นสังคมที่เน้นตัวบุคคลมากกว่าปัญหา
 - 2.2 เป็นสังคมอำนาจนิยม
 - 2.3 สังคมไทยยึดถืออิสรระนิยม
3. แนวคิดในเรื่องธรรมชาติขององค์การ
 - 3.1 องค์การเป็นระบบสังคม

3.2 องค์การเป็นศูนย์รวมความสนใจ

ลักษณะ สิริวิวัฒน์ (2556: 20) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อบรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน หรือเรียกได้ว่ามีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอันเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปของกลุ่มหรือชุมชน และสังคม การแสดงออกหรือกิริยาท่าทางที่แสดงออกมาของบุคคลนั้นย่อมมีอิทธิพลต่อกันฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม “อิทธิพล” ณ ที่นี้หมายถึง การทำให้อีกฝ่ายหนึ่งที่ได้รับรู้เกิดความคิดและมีการตัดสินใจคล้อยตามไปด้วย บางครั้งด้วยเหตุผลแต่บางครั้งเป็นเพราะความเกรงใจหรือเป็นเพราะสาเหตุอื่นใดก็ตาม แต่สรุปแล้วก็คือคู่สนทนาจะเห็นความสำคัญของเขาและคล้อยตามเขา เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น

สรุปได้ว่า จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น มนุษย์สัมพันธ์คือ ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยต้องเข้าใจถึงแนวคิดพื้นฐานว่าบุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นย่อมมีสาเหตุ และการตัดสินใจใคร่ต้องดูที่ฐานของบุคคลเป็นหลัก เหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้สังคมมีความสงบปราศจากความขัดแย้งระหว่างคนในสังคม

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์

เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) (ทฤษฎี แฮมมิง ;และคณะ. 2522: 10-12 ; อ้างอิงจาก เคิร์ท เลวิน Kurt Lewin) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสถานะ (Field Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้คือ

1. พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม
2. โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน
3. การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think)
4. องค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวไว้ในข้อ 3 จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้งซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม
5. สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

มาสโลว์ (ลักษณะ ทศวัต อ้างถึงใน ตีรกา รัตนะวัน. 2543: 9-10; อ้างอิงจาก มาสโลว์ Maslow. 1996: 485) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์และได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 7 ลำดับดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Need) เป็นความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนอยากได้รับการตอบสนองต่อก่อนสิ่งอื่นซึ่งได้แก่ความต้องการปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

2. ความต้องการความปลอดภัยมั่นคง (Safety need) หลังจากที่มีมนุษย์ได้รับการตอบสนองด้านร่างกายแล้ว มนุษย์ต้องการได้รับความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อที่จะรักษาปัจจัย 4 ที่ตนมีไว้อย่างมั่นคง

3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social needs) คือความต้องการความรักและความเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ (Belongness and Love needs) ได้แก่ ความต้องการเป็นเพื่อนหรือมิตร ต้องการคู่รักหรือครอบครัว ความต้องการระดับนี้ เป็นความต้องการการยอมรับจากสังคม เช่น ความต้องการให้คนอื่นแสดงความรัก ความหวังใยแก่ตน ความต้องการการแสดงออกซึ่งการให้ ความรัก ความหวังใยคนอื่น

4. ความต้องการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs) ได้แก่ความต้องการให้ผู้อื่นเคารพนับถือตน ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนมีค่า ต้องการให้ผู้อื่นเชื่อมั่นในความสามารถของตน

5. ความต้องการรู้และเข้าใจ (Need to Know and Understand) เป็นความต้องการจะสัมฤทธิ์ผลทางปัญญา (Intellectual Achievement) หมายถึง ความปรารถนาที่จะรู้ (หรืออยากรู้) และเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอย่างแท้จริง มาสโลว์มีความเห็นว่าความต้องการตั้งแต่นี้เป็นต้นไปจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน

6. ความต้องการสุนทรีย์ (Aesthetic Needs) ได้แก่ความต้องการความเป็นระเบียบ (Order) สัจจะธรรม (Truth) และความงาม

7. ความต้องการสร้างความสำเร็จ และพัฒนาตามศักยภาพแห่งตน (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองและรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ต้องการที่จะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่จริงของตนเองอย่างสร้างสรรค์ และต้องการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน

แคทเทล (ทิสนา แชมณี: และคณะ 2522: 12-13; อ้างอิงจาก แคทเทล(cattell) โดย แคทเทล กล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่มที่ต้องอาศัยหลักการเสริมแรง(Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Low Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะของกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สถิติปัญญา ทศนคติ บุคลิกภาพ เป็นต้น

2. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีบุคลิกภาพเฉพาะกลุ่ม (Syntality Traits หรือ Per-pulation Traits) หรือความสามารถที่กลุ่มได้รับจากสมาชิกดังกล่าวมาแล้วในข้อ 1 ซึ่งจะทำให้แต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่มได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำของสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ รวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก เป็นต้น

3. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะโครงสร้างภายในโดยเฉพาะ (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน หรือลักษณะในการรวมกลุ่ม เช่น มีการแสดงบทบาท ตำแหน่งหน้าที่ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิก เป็นต้น

1.2 พลัทธิหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of แคทเทิล (cattell)) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกจะมีลักษณะ 2 ประการ คือ

1. ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่มเพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปได้อย่างราบรื่น และก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจกัน (Cohesion) ซึ่งจะทำให้การรวมกลุ่มโดยไม่มีการแตกแยก หรือการถอนตัวออกจากกลุ่มเป็นไปได้อย่างราบรื่น

2. ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective Synergy) หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

การ์ตเนอร์ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2547:27; อ้างอิงจาก Gaedner.1989:15) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาให้กับเด็กได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 7 ของทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา ที่สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิส

สมชาติ ปริกโรสง (ออนไลน์) กล่าวถึงทฤษฎี 3 มิติ ของเร็ดดิน กล่าวว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์มีลักษณะผู้นำพื้นฐานอยู่ในตัว 4 แบบ คือ

1. แบบมุ่งเกณฑ์ (Separated) เป็นแบบอนุรักษ์นิยม ยึดตนเองเป็นที่ตั้ง เจ้าระเบียบ ไม่อยากทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. แบบมุ่งงาน (Dedicated) ยึดถืองานเป็นหลัก ขยัน ใจกล้า มีความคิดริเริ่ม ชอบกำหนดงานให้ผู้อื่น ไม่เอาใครไม่มีเพื่อน

3. แบบมุ่งสัมพันธ์ (Related) เน้นมนุษย์สัมพันธ์เป็นหลักในการทำงาน เอาใจคนทุกระดับเป็นกันเองกับทุกคนเน้นคนมากกว่างาน

4. แบบมุ่งประสาน (Integrated) เป็นแบบให้ความสำคัญกับคนและงานไปพร้อมกัน มีศิลปะในการจูงใจ เป็นผู้นำแบบอุดมคติ

สรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์มีลักษณะการกระทำของสมาชิกร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่เกิดจากการร่วมมือกันทำกิจกรรมจนเกิดผลสำเร็จ มีการสื่อสารกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เกิดการตัดสินใจการแสดงออกของสมาชิกที่แสดงออกมาจากพฤติกรรมทางตรงและทางอ้อมและมีความสอดคล้องกับพลัทธิหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of แคทเทิล (cattell)) ที่หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

โดยมีลักษณะ 2 ประการ คือลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) และลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ (Effective Synergy) เหล่านี้จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในลักษณะทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนจนนำไปสู่การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.4 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

ดูบริน (พรรณราย ทพยะประภา. 2548: 25; อ้างอิงจาก Dubrin. 1981: 4) อธิบายว่า “มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงศิลปะ และการปฏิบัติในการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์มาใช้ ในการติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองและส่วนรวม

ริชโซ (เรียม ศรีทอง. 2540: 4; อ้างอิงจาก ริชโซ Rizzo cited in Fulmer. 1983: 8) เสนอความเห็นว่ มนุษย์สัมพันธ์เป็นกระบวนการที่บุคคลปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทั้งสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน

คีส (วิจิตร อาวะกุล. 2542:16; อ้างอิงจาก Keith. 1957: 9) มนุษย์สัมพันธ์ คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความร่วมมือ ประสานงานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้บังเกิดผลบรรลุตามเป้าหมาย

เกลเลอร์แมน (สุจิตรา พรหมนุชาธิป. 2549: 17; อ้างอิงจาก Gallerman 1996: 23) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง ซึ่งหากเป็นไปในทางที่ดีจะก่อให้เกิดความชอบพอและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะส่งผลให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน แต่หากเป็นไปในทางที่ไม่ดีก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่เข้าใจกัน อันจะส่งผลให้งานซึ่งเป็นส่วนรวมขององค์การล้มเหลวได้

หลุย จำปาเทศ (ทิตนา แซมณี ;และคณะ. 2522: 77; อ้างอิงจาก หลุย จำปาเทศ) ได้กล่าวถึง การติดต่อสื่อสาร ที่สำคัญ กล่าวไว้ดังนี้ คือ เป็นที่ทราบกันดีว่า ถ้าปราศจากการติดต่อสื่อสาร เพื่อที่จะเปิดทางนำไปสู่การปฏิบัติกันแล้ว การประสานงาน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีขึ้นไม่ได้เลย การติดต่อสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว คนที่ทำงาน หรือบุคคลทั่วไป เพราะการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อความหมายที่มีการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจของบุคคล ดังนั้น จึงต้องใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ต่อกัน

นิพนธ์ คันธเสวี (2528: 2) การสอนวิชามนุษย์สัมพันธ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ ที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ทั้งในส่วนตัวและในการทำงาน แต่จะเน้นหนักในการทำงาน ถ้าบุคคลใดมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานดี เขาก็ย่อมสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ในส่วนตัวได้ดี และมนุษยสัมพันธ์ในส่วนตัวกับในการทำงาน ย่อมจะเกี่ยวข้องเกี่ยวพันกันและเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

กิตติ วัฒนกุล (2532: 40) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์หรือการติดต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การติดต่อดังกล่าวอาจเกิดขึ้นระหว่างบุคคล

กับบุคคลกลุ่มกับกลุ่มในอันที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน นึกคิดที่จะช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน อย่างเต็มอกเต็มใจ

จรรยา ทองถาวร (2535: 2) ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นการสร้างความสัมพันธ์ คือ “ศิลปะการชนะใจคนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำงานร่วมกันด้วยดี โดยทุกคนได้รับความพอใจทางจิตใจสังคม”

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 832) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นิพนธ์ คันธเสวี (สมพร สุทัศน์ีย์ 2542: 3; อ้างอิงจาก นิพนธ์ คันธเสวี 2525: 4) ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต ร่วมกันอย่างราบรื่นหรือทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายก็มีความพึงพอใจทุกด้าน

วิจิตร อาวะกุล (2542: 26) มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การครองใจคนเพื่อให้เกิดความพอใจ รักใคร่ด้วยความเต็มใจ พอใจและมีความสุข

วิภาพร มาพบสุข (2543: 12) มนุษย์สัมพันธ์หมายถึง การติดต่อเกี่ยวสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล บุคคลกับคณะบุคคล หรือบุคคลกับสังคมการติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นสะพานนำไปสู่การจูงใจคนเพื่อสร้างมิตร ชะมิตร รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายเป็นการสร้างตนให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่คนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายเป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2547:17-18) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการให้ความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม การช่วยเหลือ และมีการแบ่งปัน โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านเฉพาะดังนี้

1. ความร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกในด้านการกระทำหรือคำพูด ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ
2. การทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การที่เด็กเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และปฏิบัติงานภายในกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี
3. การช่วยเหลือ ได้แก่ การที่เด็กจะแสดงพฤติกรรม การแบ่งปัน การเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คอยตักเตือนเมื่อกระทำผิด
4. การแบ่งปัน ได้แก่ การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดในการแบ่งหรือให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ที่ตนเองครอบครองอยู่ให้เพื่อน การรอคอยเพื่อนในการใช้วัสดุอุปกรณ์
5. การสื่อความหมาย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านดังนี้

5.1 การฟัง ได้แก่ การรู้จักฟังคำสั่ง ความเข้าใจในการฟัง ปฏิบัติคำสั่งได้ถูกต้อง

5.2 การพูด ได้แก่ การสนทนาโต้ตอบ การตั้งคำถาม การพูดคุย และการพูด

แสดงความคิดเห็น

5.3 การอ่าน ได้แก่ ความสนใจที่ฟังครูอ่านหนังสือ เปิดหนังสือนิทานอ่าน พร้อมทั้งเล่าเรื่องไปด้วย สนใจดูหนังสือ รูปภาพ นิทานและอื่น

5.4 การเขียน ได้แก่ การขีดเขียนตามความพอใจ ขีดเขียนเป็นเส้นคล้าย ตัวหนังสือ เขียนชื่อของตนเอง เขียนลอกเลียนแบบคำ

ขจิตรัตน์ ปูนพินิจ (2548: ออนไลน์) ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นตัวหลักในการที่จะเป็นตัวเชื่อมโยง ความรู้สึกที่ดีต่อกันความปรองดอง ความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งการเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

พรรณราย ทพยะประภา (2548: 44) ให้ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ว่าเป็นการติดต่อสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ด้วยคำพูดและลักษณะท่าทาง

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2549: 2) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ โดยความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

สรุปได้ว่า จากความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ที่กล่าวมาในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้นเห็นได้ว่ามนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งที่บุคคลปฏิบัติต่อกัน การทำงานร่วมกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจกัน เกิดความนับถือรักใคร่ชอบพอ ทำให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุขเหมือนที่การ์ดเนอร์ (เยาพา เดชะคุปต์. 2544: 2-3; อ้างอิงจาก Gardner. 1983) กล่าวคำนิยามของคำว่า พหุปัญญา ว่าเป็นความสามารถเชิงชีวิตจิต (Biopsychology Potential) ซึ่งหมายถึงคนทุกคนสามารถแสดงออกซึ่งองค์แห่งปัญญาที่เขาสามารถและพัฒนาความสามารถนั้นกับการบริหารบทบาทต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมของตนเองที่เป็นอยู่ และสามารถค้นหาคำตอบ แก่ปัญหา จนทำให้สังคมยอมรับนับถือ

2.5 ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ ไว้ดังนี้

เริงชัย หมื่นชนะ (2535: 4) กล่าวว่า มนุษย์ตั้งแต่เกิดมาต้องติดต่อพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา เด็กทารกถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือคงต้องเสียชีวิตอย่างแน่นอน การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันนั้น เริ่มตั้งแต่ครอบครัวถือได้ว่า เป็นองค์กรแรกที่สร้างหลักมนุษยสัมพันธ์ ต่อจากนั้นก็โรงเรียน ที่ทำงานขยายใหญ่ออกไปจนถึงประเทศหรือระหว่างประเทศกับประเทศโลกทุกวันนี้เป็นโลกแห่งความใกล้ชิด ติดต่อกันได้รวดเร็ว ภายใน 5 นาที สามารถพูดคุยกับบุคคลอีกคนหนึ่งใน

ต่างประเทศได้ จะเห็นได้ว่า 5 นาที บุคคลคนนั้นอาจจะประสบความสำเร็จได้ในกิจการต่าง ๆ มากมาย ในความสำเร็จนั้น มนุษย์สัมพันธ์เป็นตัวแปรใหญ่ที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จ

มาลินี จุฑาปะมา (2542: 19-20) กล่าวว่า การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นมิตร รักใคร่ นับถือ เข้าใจ จงรักภักดีเกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันบนพื้นฐานแห่งความเข้าใจ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นทำให้เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของการดำรงชีวิตร่วมกันในทางสังคมอย่างมีความสุขซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันได้
2. ก่อให้เกิดความเข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และสนองความต้องการมนุษย์ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันได้
3. ก่อให้เกิดความรักใคร่ เชื้อถือ ศรัทธาจากบุคคล
4. ลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน
5. ก่อให้เกิดสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลรอบข้าง
6. ก่อให้เกิดความสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และส่งผลต่อความสงบสุขของสังคม
7. ทำให้ตนเองมีความสุข ผู้อื่นมีความสุข

วิจิตร อาวะกุล (2542: 14-15) การสร้างมิตรเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตให้ราบรื่นด้วยดี การคบหาสมาคมจำเป็นสำหรับผู้ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสดชื่นหลีกเลี่ยงวิถีชีวิตที่โดดเดี่ยวอ้างว้าง การเรียนรู้ ในเรื่องมนุษย์สัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกตินิสัยจะช่วยให้การดำเนินชีวิตได้รับการปรับปรุงดีขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์จากนักการศึกษาจะเห็นว่ามนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันกับมนุษย์ อีกทั้งมนุษย์ยังใช้มนุษย์สัมพันธ์เพื่อเกิดประโยชน์ เพราะมนุษย์สัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม อีกทั้งการมีมนุษย์สัมพันธ์สามารถลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการทำงานและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

2.6 จุดมุ่งหมายของการศึกษามนุษย์สัมพันธ์

เริงชัย หมื่นชนะ (2535: 4) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการศึกษามนุษย์สัมพันธ์โดยแบ่งออกเป็น 6 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ก่อให้เกิดความใจอันดีในการเรียนการสอน
2. เพื่อให้เกิดศรัทธาความเลื่อมใสและความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับนักเรียน
3. เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกันของครู
4. เพื่อให้เกิดความกลมเกลียวสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูโรงเรียนและบ้าน

5. เพื่อความสำเร็จในกิจการงานที่ทำอยู่ และร่วมกันสร้างความก้าวหน้าให้แก่โรงเรียนและชุมชนรอบๆ โรงเรียน

6. เพื่อสร้างความสำเร็จ และรุ่งโรจน์ให้แก่ชีวิตสังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการศึกษามนุษยสัมพันธ์นั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดความศรัทธาระหว่างครูกับผู้สอน อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนจนเป็นผลทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกันของครู ทั้งนี้เป็นผลที่เกิดจากความสามัคคีร่วมกันระหว่างครูและศิษย์

2.7 วิธีการสร้างเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

มีนักการศึกษาเป็นผู้กล่าวถึงวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายท่าน ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็นว่าน่าจะสนใจและมีความสำคัญ ดังนี้

คาร์เนกี (อาษา ขอจิตต์เมตต์. 2525: 206; อ้างอิงจาก คาร์เนกี Carnegie. n.d.) กล่าวถึง วิธีปฏิบัติเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้

1. จงยิ้ม
 2. จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อผู้อื่น
 3. จงรู้จักเรียกชื่อผู้ที่เราติดต่อด้วย
 4. เป็นนักฟังที่ดี สนับสนุนให้อีกฝ่ายพูดถึงเรื่องของเขา
 5. สนทนาในเรื่องที่อีกฝ่ายหนึ่งสนใจ
 6. จงทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ และจงทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- สุชา จันทน์เอม (2525: 74 – 76) กล่าวถึง วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้
1. ทำตนให้เป็นผู้แจ่มใส ร่าเริง ยิ้มง่าย
 2. กระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดกำลังใจในภาวะที่มีความยากลำบากหรือสับสน
 3. เป็นคนเคารพต่อเหตุผล
 4. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ช่วยเหลือตน
 5. จงเป็นผู้ยินดีรับฟังผู้อื่น
 6. จงตรงต่อเวลา และรักษาคำมั่นสัญญา
 7. จงหลีกเลี่ยงการชิงดีชิงเด่นอย่างไม่เป็นธรรม
 8. อย่าถือตนเหนือกว่าผู้อื่น

เสนอ อินทรสุขศรี (2526: 1 - 14) กล่าวถึง หลักที่ควรปฏิบัติในการสร้างมนุษยสัมพันธ์พอสรุปได้ดังนี้

1. พึงทำตนเป็นมิตรกับทุกคน ซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เช่น รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลต่างๆ พยายามจดจำชื่อบุคคลใช้คำพูดที่เหมาะสมและยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมสนทนาด้วยความจริงใจ

2. มองผู้อื่นในแง่ดี การมีเจตคติที่ดีต่อกันจะเป็นจุดเริ่มแรกของการมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน เช่น ต้องคำนึงว่า คนเราแตกต่างกัน ไม่ควรนำข้อบกพร่องหรือเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาเปิดเผย

3. หลีกเลี่ยงการกระทำในสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความขุ่นเคืองไม่พอใจ เช่น ไม่ก้าวร้าว ไม่แสดงอารมณ์โกรธหรือแสดงความไม่พอใจโดยปราศจากเหตุผล ไม่ตำหนิ ผู้ร่วมงานต่อหน้าคนจำนวนมาก

4. มีความเป็นกันเอง และให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนความคิดที่ดี ยกย่องชมเชยผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน

5. หาทางขจัดความขัดแย้ง โดยหาสาเหตุของการขัดแย้ง วางตัวเป็นกลางและตัดสินด้วยความยุติธรรม

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527: 58 – 59) กล่าวว่า การที่คนเรารวมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมอยู่ได้เป็นเวลานานได้ ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติงานของกลุ่ม นอกจากมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม ยังต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นด้วย เพราะในสังคมนั้นสมาชิกคนหนึ่งอาจสังกัดในกลุ่มต่างๆ ได้หลายกลุ่ม องค์ประกอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มที่อาจประมวลจากแนวคิดของนักบริหารและนักจิตวิทยามีดังต่อไปนี้

1. ต้องเชื่อความสามารถและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน สมาชิกต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เชื่อถือและให้เกียรติกัน เชื่อว่าเขามีความสามารถทำงานของเขาให้สำเร็จได้ด้วยตัวเองไม่ก้าวก่ายสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นถ้าเขาไม่ต้องการความช่วยเหลือ

2. พร้อมช่วยเหลือกันเสมอ สมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องพร้อมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ไม่เกียจงาน มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานเสมอ

3. มีการติดต่อสื่อสารที่ดี พยายามทุกวิถีทางที่ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาและงานของกลุ่ม การติดต่อสื่อสารควรเป็นไปในลักษณะสองทาง หรือหลายทาง รู้จักการพูดในทางสร้างสรรค์มากกว่าการทำลาย

4. รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ ความสัมพันธ์ในกลุ่มเกิดขึ้น ถ้าการทำงานนั้นเป็นไปอย่างมีขั้นตอน และเป็นระบบที่คล่องตัว หัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงานรู้จักวิธีการทำงานของตน

5. รู้จักใช้กระบวนการในการทำงาน ในการทำงานร่วมกันต้องมีวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอนสมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนในการทำงาน การจัดกระบวนการในการทำงานของกลุ่มนั้น จะทำให้งานลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และพร้อมกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วย

นิพนธ์ คันธเสวี (2528: 3) การที่จะเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างลึกซึ้งนั้น ควรจะได้ทำความเข้าใจในปัจจัยต่างๆ อย่างกว้างๆ 5 ประการ คือ

1. เข้าใจตัวเอง
2. เข้าใจผู้อื่น
3. เข้าใจสังคม
4. เข้าใจลักษณะโครงสร้างของหมู่คณะ
5. เข้าใจหลักการและวิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันตามความหมายของ

มนุษยสัมพันธ์

วิชิตร อวทะกุล (2537: 76 – 78) กล่าวถึงเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. มีบุคลิกภาพ ท่าทางการแต่งกาย การพูด การฟังที่ดี คล่องแคล่วยิ้มแย้มแจ่มใส เบิกบาน ผู้คบหาด้วยมีความสบายใจ
2. มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นเป็นอย่างดี
3. เข้าใจพฤติกรรมของคน รู้ถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ยอมรับในเสรีภาพของผู้อื่น
4. รู้จักข่มระงับอารมณ์ วางเฉยต่อสิ่งที่ไม่ชอบอารมณ์ มีอารมณ์ขัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
5. มีความคิด และการกระทำที่สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมองสภาพการณ์ที่เป็นกลาง มองโลกในแง่ดี
6. มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต
7. มีกิริยามารยาทเรียบร้อย อ่อนน้อม

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2556: 13) ได้เสนอแนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นดังนี้

1. ต้องรู้จักสังเกตใส่ใจต่อผู้อื่นว่าเขามีความต้องการสิ่งใด สิ่งใดที่เขาชอบเพื่อที่เราจะได้ตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการได้อย่างถูกต้องและพึงพอใจ นอกจากนั้นก็สังเกตความเปลี่ยนแปลงว่าเป็นในทางใด

2. พยายามสร้างทัศนคติที่ดีในการคบหากับผู้อื่น เริ่มที่สร้างความรู้สึก รัก ชอบ ผู้อื่นก่อน เพราะการที่เรามีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่อใครแล้ว ความคิด และการปฏิบัติต่อกันก็มักจะมีแนวโน้มดีตามไปด้วย โดยยึดหลักที่ว่า “อกเขา...อกเรา” สิ่งใดที่เราชอบผู้อื่นก็มักจะชอบและสิ่งใดที่เราไม่ชอบคนอื่นก็มักจะไม่ชอบเช่นกัน ยกเว้น คนพวกที่เราเรียกว่า “ขวางโลก หรือ ผิดปกติ” คนพวกนี้จะทำอะไรผิดแผกและแตกต่างไปจากผู้อื่นเสมอและสุดท้ายก็นำความเดือดร้อนยุ่งยากมาสู่ชีวิตตนเอง

3. พยายามทำให้ผู้อื่นรู้สึก “เขาเป็นบุคคลสำคัญ” เพราะบุคคลส่วนใหญ่มักจะมีความสุขเมื่อรู้สึกว่าตนนั้นมีความสำคัญในกลุ่ม ซึ่งมีวิธีการมากมาย ดังเช่นวิธีดังต่อไปนี้

3.1 การฝึกจำชื่อและรายละเอียดผู้ที่เรติดต่อด้วยได้อย่างถูกต้อง โดยการจดบันทึก หรือสร้างภาพเชื่อมโยงกับสิ่ง/คน/เหตุการณ์ที่เราคุ้นเคย

3.2 มีความสม่ำเสมอในการให้ความเอาใจใส่ต่อบุคคลที่เราติดต่อกับ พร้อมทั้งบุคคลใกล้ชิดของเขา โดยเฉพาะบุคคลที่เขารักและเคารพ

3.3 รู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านบวกและด้านลบ พร้อมทั้งเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงนั้นเพื่อคงไว้ หรือปรับปรุง

3.4 รับฟังความคิดเห็นและให้การยอมรับเขาอย่างไม่มีเงื่อนไข เพื่อจะนำไปสู่ความรู้สึกว่า “เขาเป็นบุคคลสำคัญ”

3.5 ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีความจริงใจเป็นมิตร

3.6 ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มใจและกระตือรือร้น

4. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีจังหวะและโอกาส

5. มีใจกว้าง มีเหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

6. ไม่นึกถึงแต่ประโยชน์ของตนแต่ฝ่ายเดียว คำนึงถึงผู้อื่น สังคมโดยรวม

7. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คือ สามารถควบคุมอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนได้ถูกต้องเหมาะสมกับวัน เวลา สถานที่ บุคคล และเหตุการณ์

8. มีความอดทน อดกลั้น

9. ยึดหลักธรรม “สังคหวัตถุ 4” ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวใจบุคคล ซึ่งประกอบด้วย วาจาอันสุภาพ และไพเราะ อุตถจริยา คือ ประพฤติตนในสิ่งที่ประโยชน์ และสมานัตตา คือ การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสม่ำเสมอในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

แนวทางในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ทั้ง 9 ประการล้วนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องปฏิบัติเพื่อให้ได้รู้จัก “มนุษย์” คนที่เราจะต้องรู้จักด้วยให้ดีเสียก่อนว่ามนุษย์นั้นมีลักษณะธรรมชาติและความต้องการเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้เราสามารถรู้ เข้าใจถึงตัวมนุษย์คนนั้นๆ อย่างแท้จริง และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดของเขาได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้เขารู้สึกชอบพอและพึงพอใจเรา อันจะนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สรุปได้ว่า วิธีการหรือแนวทางการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ การสร้างมนุษยสัมพันธ์จะต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง แต่ควรคำนึงถึงผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้ต้องรู้จักควบคุมตัวเอง สร้างทัศนคติที่ดีในการมองผู้อื่นยิ้มแย้ม ทักทาย รู้จักเสียสละ และมีความอดทนอดกลั้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งระหว่างผู้พูดและผู้ได้รับฟัง

2.8 การส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

มีนักการศึกษาเป็นผู้กล่าวถึงการส่งเสริมและกิจกรรมเสริมสร้างการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็นว่าน่าจะสนใจและมีความสำคัญ ดังนี้

เปโตร บัญชา ศรีประมง (2521) กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ หรือพลักร่วม (Group Dynamics) นี้มุ่งฝึกให้คนเรารู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มิใช่ต่างคนต่างทำ ประพฤติ คนเรา

มักชอบทำอะไรคนเดียวซึ่งสบายใจมากกว่า ไม่มีปัญหาการขัดแย้ง บางครั้งงานก็เสร็จไวกว่า ถ้าหากเป็นงานที่คนนั้นถนัด หรือมีพรสวรรค์อยู่แล้ว คนไทยเรามีพรสวรรค์ในการทำแบบตัวใครตัวมัน หรือถ้าทำก็ทำในกลุ่มย่อยๆ 2-3 คน และมักประสบความสำเร็จขนาดเป็นแชมป์โลก เช่น นักมวยไทยหลายคนทั้งในอดีตและปัจจุบัน แต่ถ้าทำงานกันเป็นทีม มักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จเช่น ฟุตบอลทีมชาติ ฯลฯ

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2550: 130) การสร้างมนุษยสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่าสันติสุขในสังคมนั้นจะเกิดขึ้นได้จากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างมนุษย์ในสังคม และความสัมพันธ์ที่ดีนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักตนเอง รู้ความบกพร่องของตน ปรับปรุงตนเองในข้อบกพร่องให้ ความเข้าใจผู้อื่น เห็นและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศและสภาพสังคมให้เอื้ออำนวยสันติสุขในสังคม ถ้าองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ พัฒนาขึ้นพร้อมกับมนุษยสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จะทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในสังคม

แพน ฟอร์ คิสต์ (ออนไลน์) กล่าวว่า การเสริมสร้างปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ด้วยวิธีการผูกสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ทั้งนี้ การเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และการผูกสัมพันธ์เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการมีมนุษยสัมพันธ์ หากเด็กรู้สึกเหงาและอยากมีเพื่อน ผู้ใหญ่ต้องสอนให้เด็กใช้วิธีในการเสริมสร้างปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ด้วยวิธีการผูกสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

1. อยู่ในเรื่องที่สนใจเหมือนกัน พยายามหาเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายสนใจมาพูดคุยกัน ความสนใจในเรื่องเดียวกันจะช่วยให้เด็ก ๆ ได้ทำความรู้จักกับเพื่อนที่กำลังคุยด้วย และทำให้การพูดคุยของเด็ก ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดีเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่มีความสนใจเหมือนกัน เช่น ถ้าเด็ก ๆ ชอบสะสมแสตมป์ก็เข้ากลุ่มนักสะสมแสตมป์ ถ้าชอบฟุตบอล ก็ขอเข้าร่วมทีมฟุตบอล หรือถ้าชอบอ่านหนังสือ ก็เข้าร่วมชมรมนักอ่าน

2. ยิ้ม เป็นเรื่องง่าย ๆ ที่ใครก็ทำได้ เวลาเด็ก ๆ ยิ้มเท่ากับว่าเด็ก ๆ กำลังบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าเด็ก ๆ ชอบเขาและสนใจที่จะเล่นกับเขา แล้วเมื่อนั้น เขาก็จะส่งยิ้มตอบกลับมา

3. ฟัง เปิดโอกาสให้เพื่อนใหม่ได้พูดคุยอย่างเต็มที่ และตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนกำลังพูดอย่าขัดจังหวะการพูดของคนอื่น แม้ว่าอยากพูดเสริมสักแค่ไหนก็ตาม ต้องรอให้เพื่อนพูดจบก่อน แล้วค่อยพูดแสดงความคิดเห็นได้ เด็ก ๆ สามารถฝึกฝนการเป็นผู้ฟังที่ดี โดยตั้งใจฟังในสิ่งที่เพื่อนกำลังพูดและแสดงออกด้วยการยิ้ม พยักหน้า ส่งเสียงเออออกตามหรือถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่เพื่อนกำลังพูด

4. การเปิดตัวเอง จะช่วยให้เด็กได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ บางคนนี้อาจไม่เคยคิดอยากรู้จักมาก่อน เด็กอาจมีเพื่อนต่างหมู่บ้าน ต่างโรงเรียน ต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา หรือต่างประเทศ บางทีอาจมีเพื่อนต่างวัย อาจจะอายุมากกว่าหรือน้อยกว่า ซึ่งจำนวนเพื่อนที่เพิ่มขึ้นทีละน้อยนี้จะทำให้โลกของเด็กดูเล็กลง ในขณะที่บ้านของเด็กกลับดูใหญ่ขึ้นทุกที เมื่อเด็ก ได้รู้จักการผูกสัมพันธ์แล้ว ผู้ใหญ่ก็ควรแนะนำให้เด็กการจะทำให้เพื่อนยอมรับและรักษาความสัมพันธ์ไปตลอด

สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมสร้างการมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมเด็ก เพราะกิจกรรมเสริมสร้างการมีมนุษยสัมพันธ์ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อน กลุ่ม หรือสังคมได้ กิจกรรมเสริมสร้างการมีมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ผู้ดูแลควรใส่ใจเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย อีกทั้งการส่งเสริมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เป็นการเสริมสร้างความฉลาดทางปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็ก ทั้งนี้ การที่เด็กยิ้ม พูดคุย หรือรู้จักเป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังในสิ่งที่เพื่อนพูด เปิดโอกาสให้ตัวเองและทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ สิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้น เป็นพฤติกรรมที่เด็ก ๆ แสดงออกให้เห็นโดยทั่วไป การส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ ผู้ดูแลเด็กอาจต้องเข้าใจและมีความคำนึงถึงพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ และควรส่งเสริมบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อเป็นการฝึกฝนที่ดีของเด็กในด้านต่อไป

2.9 ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

นิพนธ์ คันธเสรี (2528: 2) วิชามนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทุกคน และมีโอกาสใช้อยู่ตลอดเวลาทุกกรณีตลอดชีวิตเพราะมนุษย์จะต้องติดต่อสัมพันธ์กันและกันตลอดเวลา และทุกหนทุกแห่งในชีวิต ยิ่งคนเราต้องใช้ชีวิตในโลกและสังคมปัจจุบันแบบสมัยใหม่มากเท่าใด ความจำเป็นที่ต้องติดต่อและพึ่งพาอาศัยคนอื่นก็ยิ่งมีมากขึ้นทุกขณะ ยิ่งกว่านั้นมันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่จะต้องมนุษย์อื่นอยู่ด้วยตั้งแต่คลอด ไม่เช่นนั้นก็ไม่อาจมีชีวิตรอดอยู่ได้อย่างปกติ วิชามนุษยสัมพันธ์ตามแนวความคิดในตำราเล่มนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย และประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนตัวและในการประกอบอาชีพ อีกประการหนึ่ง วิชามนุษยสัมพันธ์นี้สามารถทำให้ผู้เรียนมีความสุขในชีวิตส่วนตัว มีส่วนสร้างสรรค์ความสงบ ความเรียบร้อยและความเจริญก้าวหน้า ให้แก่หมู่คณะและสังคมประเทศชาติได้อย่างถาวร วิชามนุษยสัมพันธ์ที่สอนหรือฝึกอบรมกันอยู่โดยทั่วไป อาจใช้แนวความคิดทฤษฎีที่ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ผู้อ่านหรือผู้เรียนจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ แม้จะเป็นวิชาที่เหมือนกัน แต่วัตถุประสงค์แนวคิด ทฤษฎีและวิธีการไม่เหมือนกันก็ย่อมส่งผลที่แตกต่างกันไป อนึ่ง วิชาการใด ๆ ก็ตามจะมีคุณค่าคุณประโยชน์ หรือได้ผลหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ วิธีการและผู้สอน ประการที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ ก็คือ ผู้เรียนเองถ้าผู้เรียนไม่เอาจริงเอาจริง ไม่พร้อม และไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ก็ย่อมไม่เกิดผลตามเจตนารมณ์ทางวิชาการในกรณีนี้จะโทษวิชา โทษครูอาจารย์หรือตำราใด ๆ ก็ย่อมไม่เป็นการถูกต้อง

สมพร สุทัศนีย์ (2542: 25) กล่าวถึง ประโยชน์ของวิชามนุษยสัมพันธ์ไว้ดังนี้คือ

1. ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่างๆ ของมนุษย์
2. ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และสามารถสนองความต้องการพื้นฐานที่เหมือนกันและแตกต่างกันได้

3. ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น
4. ทำให้ได้รับความรักใคร่ เชื้อถือ ศรัทธา จากบุคคลในครอบครัว องค์กรและสังคมได้
5. ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยเฉพาะผู้บริหารมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้งานสำเร็จได้
6. ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกัน
7. ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความสามัคคีกลมเกลียว รักองค์กรและทำให้องค์กรมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น
8. เป็นปัจจัยสำคัญในการสานประโยชน์ของสังคม ป้องกันและแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้
9. มนุษยสัมพันธ์ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน พร้อมทั้งจะต่อสู้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

วิภาพร มาพบสุข (2543: 16 - 17) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนและทุกคนต้องนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดเวลาทั้งนี้เป็นเพราะว่ามนุษย์จะต้องติดต่อกับสัมพันธ์กันตลอดเวลาในทุกหนทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มนุษย์จะต้องติดต่อกับสัมพันธ์ช่วยเหลือ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อมนุษย์ซึ่งสามารถสรุปประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. ทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจวิถีธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านต่างๆ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการปรับตัวให้เข้าใจผู้อื่นในสังคม
2. ทำให้ทราบความต้องการของบุคคลอื่นและสามารถตอบสนองความต้องการต่างๆ ของบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ทำให้บุคคลมีจิตใจและความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น
4. ช่วยทำให้บุคคลลดความขัดแย้งและปัญหา ที่เกิดขึ้นในครอบครัวการทำงานและในสังคมโดยทั่วไป

5. ทำให้บุคคลในสังคมมีความรัก มีความกลมเกลียวและมีความสามัคคีในหมู่คณะ

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์ มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้มากมาย ดังนั้น มนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับทุกคน เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ว่ามนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังทุกวันนี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัวเข้ากับสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ย่อมส่งผลให้เราสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.10 บทบาทครูในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเด็ก

นักการศึกษากล่าวถึงบทบาทครูในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเด็ก ในที่นี้กล่าวถึงเฉพาะท่านที่เห็นว่าน่าจะสนใจและมีความสำคัญ ดังนี้

เรিংชัย หมื่นชนะ (2535: 68) กล่าวว่า ครูที่มีมนุษยสัมพันธ์นั้นจะต้องมีปัจจัยหรือองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างจึงจะทำความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปด้วยดี เกิดประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในโรงเรียนและสังคมที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อไปนี้จะได้อีกกล่าวถึงองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์สำหรับครู

2.1 องค์ประกอบทางด้านสมรรถนะ

องค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ ครูที่มีบุคลิกภาพที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างมนุษยสัมพันธ์จะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขันมองโลกในแง่ดี รักเอาใจใส่ และหวังดีต่อเด็กและสถาบันที่ตนเองสอนอยู่ มีความขยันคล่องแคล่ว และกระตือรือร้น สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีใจกว้างยอมรับในเหตุผล มีความสุขุมรอบคอบ หัดเป็นคนช่างสังเกต ให้ความสำคัญในสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีใจคอหนักแน่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รู้จักเสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น มีเจตคติที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ

2.2 องค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออก โดยเฉพาะทางด้านการเรียน

2.3 องค์ประกอบทางการเสริมแรง

ในการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องมีการเสริมแรงเพื่อไม่ให้กำลังในการเสริมแรงอ่อนลง แต่การเสริมแรงจะต้องทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย เช่น ถ้าครูให้รางวัลแก่เด็กจะต้องให้เด็กทราบว่าให้รางวัลด้วยเรื่องอะไร ถ้าแรงเสริมไม่ถูกก็จะเกิดผลเสียได้

สรุปได้ว่า การที่ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากต้นแบบที่ดี เป็นการกระตุ้นหรือการเสริมแรงเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตามมา ทั้งนี้ครูเป็นผู้มีบุคลิกที่ร่าเริงแจ่มใส เป็นคนสุขุม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และต้องเข้าใจถึงพัฒนาการของเด็ก อีกทั้งยังจะต้องมีการเสริมแรงด้วยกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาด้านพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ในลำดับต่อไป

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

งานวิจัยต่างประเทศ

นักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้อีกกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

พาร์เคอร์ (Parker.1983: 2894 – A) ศึกษาผลของการฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และทักษะการติดต่อสื่อสารของนักเรียนเกรด 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 120 คน แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 30 คน แยกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์สัปดาห์ละ 2 ครั้งๆ ละ 30 นาทีเป็นเวลา 8 สัปดาห์ติดต่อกัน กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกมี 16 กิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนด้านความภาคภูมิใจในตนเองและทักษะการติดต่อสื่อสารเพิ่มขึ้น

แอลแลน (Allen. 1986: 2936 – A) ศึกษาผลของกลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ระยะสั้นที่มีต่อทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย (Facilitative Responding) ของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 77 คน อายุโดยเฉลี่ย 21.2 ปี แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้านการตอบสนองแบบเอื้ออำนวย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในประเทศ

จุลจักร โนพันธ์ (2524: 75) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้เกมและวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้การอภิปรายกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา แขวงบางซื่อ เขตดุสิต กรุงเทพมหานครจำนวน 45 คน ผลการวิจัยพบว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ลาวัญญ์ มหาทุมรัตน์ (2529: 52) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีปีการศึกษา 2528 จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม และส่วนใหญ่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชูชัย สมितिไกร และ สมชาย เตียวกุล (2530: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกพัฒนามนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปีการศึกษา 2528 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกมนุษยสัมพันธ์ และแบบสอบถามปลายเปิด พบว่าผู้ที่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรมและได้รับประโยชน์อย่างมากจากการฝึก

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532: 59) ศึกษาผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2532 ผลการวิจัยพบว่านิสิตกลุ่มทดลองที่ได้รับการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว มีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นพมาศ ตรีกุล (2532: 62) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม สัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาพบว่ามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน

โสเมสันท์ บุญยั้ง (2532: 47) ศึกษาเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเดิมแสงไขปากช่องวิทยา จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนแบบปกติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบการเล่นของไทยมีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

กรรณิกา ซาติมนตรี (2533: 139) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน แบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู

จารุวรรณ เพ็ญสุข (2533: 73) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่าง ทำการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

เนาวรัตน์ นุ่มอุรา (2534: 87) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริกา กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถนอมศรี เหลาหา (2535: 107) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียน แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีกระบวนการเขียนของ เฮวินส์ กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครูผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

บุหงา คณาวรงค์ (2536: 10) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟังการพูด ภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐาน มีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายวรุณ ทองวิทยา (2539: 55) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และ มนุษยสัมพันธ์ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบ เอส ที เอ ดี กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนหนองฉางวิทยาอำเภอหนองฉาง จังหวัด อุทัยธานี จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ คาบละ 50 นาที พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมนุษย์สัมพันธ์ในการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัยเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย
5. การจัดกระทำ วิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 117 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ทั้งหมด 4 ห้องเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 29 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ได้มาโดยการเลือกแบบแบ่งกลุ่มด้วยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ
2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือดังนี้

1. ศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2546 (อายุ 5-6 ปี) พร้อมทั้งตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ในช่วงระดับก่อนประถมศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ(2546)

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือของ จริยา เดชกุญชร (2552) และแม่ขวัญข้าว (2554) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการมาจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ได้แก่ วไลพร พงศ์ศรีทัศน์(2533) วีระพงศ์ แสงชูโต (2544) อาริรัตน์ ญาณะสร (2544) วชิรินทร์ เทพมณี(2545) สนอง สุราอมาตย์(2545) กาญจนา สิงห์เรศ(2551) ธิดารัตน์ จันทะหิน(2551) รัตนา ยะอนันต์(2551) ศรีนยา ทรัพย์วารี (2552) กุหลาบ ภูมาก(2556) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

1.3 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารประเภทต่างๆ และศึกษาประเภทของอาหารที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเพื่อนำมาเขียนแผนการจัดประสบการณ์อาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

1.4 นำรายการอาหารมาคัดเลือกแล้วจำแนกออกเป็น 2 ประเภท แบ่งออกเป็นประเภทที่ 1 คือ อาหาร ได้แก่ ข้าวต้ม ข้าวจี๋ ไข่คว่ำ กระบองทอด แกงอั้งเล่ย์ แคบหมู ข้าวหนุงงา และไส้อั่ว ประเภทที่ 2 คือ ขนมพื้นบ้านภาคเหนือ ได้แก่ ข้าวแต่น ถั่วต้มอ้อย ขนมวง ขนมล้นหมา ขนมเปี๊ยะ ขนมเทียน ข้าวควบ และขนมแดงไทย เป็นต้น

1.5 จากนั้น นำรายการอาหารที่มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมาคัดเลือก ได้ประเภทที่ 1คือ อาหาร ได้แก่ ข้าวต้ม ข้าวจี๋ ไข่คว่ำ กระบองทอด และประเภทที่ 2 คือ ขนมพื้นบ้านภาคเหนือ ได้แก่ ข้าวแต่น ถั่วต้มอ้อย ขนมวง และขนมล้นหมา แล้วจึงมาจัดตารางที่ลงสอนในแต่ละสัปดาห์ เพื่อเขียนแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือซึ่งมีหลักการในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร

1.6 ดำเนินการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือที่มีขั้นตอนการประกอบอาหาร มีรายละเอียดดังนี้

1.6.1 กิจกรรมประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่จัดไว้ให้เด็กแต่ละวัน

1.6.2 ขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม คือส่วนที่กล่าวถึงการดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งออกขั้นตอนออกเป็น 3 วัน วันละ 1 ขั้นตอน ดังนี้

วันจันทร์: วันที่ 1 ชั้นเตรียมการก่อนการประกอบอาหาร ประกอบไปด้วย

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการใช้สื่อของจริงหรือใช้ชาร์ตเพลงประกอบการสอน รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร เพื่อการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเตรียมพร้อมก่อนเริ่มดำเนินการ

ขั้นดำเนินการ การสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับส่วนผสม / วัตถุดิบและอุปกรณ์ วิธีการทำ และขั้นตอนการทำอาหาร หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ให้ช่วยกันศึกษาและร่วมกันเรียงลำดับขั้นตอนก่อน - หลัง ของการประกอบอาหาร โดยเน้นให้เด็กได้มีพฤติกรรมการศึกษา ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านความช่วยเหลือ

ขั้นสรุป เฉลยลำดับขั้นตอนการเรียงลำดับอาหารที่ถูกวิธี พร้อมทั้งสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงเหตุผลที่เด็กถึงเรียงขั้นตอนไว้ในลำดับนี้

วันอังคาร: วันที่ 2 ชั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ประกอบด้วย

ขั้นนำ สนทนาและทบทวนขั้นตอนวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาหาร หรือท่องคำคล้องจอง

ขั้นดำเนินการ สาธิตขั้นตอนการทำอาหารให้เด็ก ๆ ดูเป็นตัวอย่าง 1 รอบ พร้อมทั้งกล่าวถึงข้อตกลงร่วมกันในการประกอบอาหาร หลังจากนั้น แบ่งกลุ่มเด็ก ออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร โดยที่เด็กได้สื่อสารกัน ร่วมมือกัน การทำงานกลุ่ม และรู้จักช่วยเหลือกัน

ขั้นสรุป ประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมประกอบอาหาร และครูพูดคุยและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ หรือให้เด็กออกมานำเสนอผลงานของตัวเอง ครูจัดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก เพื่อเป็นการประเมินพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

วันพุธ: วันที่ 3 ชั้นสรุปและประเมินผล ประกอบด้วย

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเพลง นิทาน หรือสนทนาและพูดคุยวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง เพื่อทบทวนขั้นตอนการประกอบอาหาร

ขั้นดำเนินการ ให้เด็กแต่ละคนวาดภาพวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร เพื่อเป็นการทบทวนเด็ก และแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวาดภาพขั้นตอนการประกอบอาหารตามเนื้อหาที่เด็ก ๆ ร่วมกันทำในวันจันทร์และวันอังคาร

ขั้นสรุป ประเมินเด็กจากการให้เด็กวาดภาพวัตถุดิบและอุปกรณ์เป็นรายบุคคลและวาดภาพขั้นตอนการประกอบอาหารเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งให้เด็ก ๆ ออกมานำเสนอผลงานของตัวเอง ครูจัดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก

1.7 การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน มีรายการอาหารที่จัดทำในตารางแต่ละสัปดาห์ ดังตาราง 1

การจัดประสบการณ์ประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ดังนี้

ตาราง 1 ตารางการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

สัปดาห์ที่ เวลา	วัน	การจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร พื้นบ้านภาคเหนือ
1 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ข้าวแต๋น
	อังคาร	
	พุธ	
2 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ข้าวส้ม
	อังคาร	
	พุธ	
3 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ถั่วต้มอ้อย
	อังคาร	
	พุธ	
4 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ขนมวง
	อังคาร	
	พุธ	
5 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ข้าวจี๋
	อังคาร	
	พุธ	
6 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ขนมลิ้นหมา
	อังคาร	
	พุธ	
7 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ไข่คว่ำ
	อังคาร	
	พุธ	
8 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	กระบองทอด
	อังคาร	
	พุธ	

1.8 นำแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของเนื้อหาการดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผลดังต่อไปนี้

1. ดร. ปิยลักษณ์ พุกกะวัน	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทร์) จังหวัดพิษณุโลก
2. อาจารย์ บรรพต ชันคำ	ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 จังหวัดเชียงราย
3. อาจารย์ ศศิธร ระบุบุตร	ผู้ช่วยผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยสวนดุสิต/ครูใหญ่โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง

ผลการตรวจแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้ข้อเสนอแนะชี้แนะการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือจากแผนซึ่งแนะนำให้เพิ่มชื่อของอาหารทั้งจากสื่อที่เป็นของจริงและสื่อที่เป็นรูปภาพเพื่อให้เกิดความหลากหลาย เพื่อสอดคล้องกับการวัดและการประเมินผลของผู้เรียน และเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ที่เด่นชัดขึ้น โดยภาพรวมแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือใช้ได้

1.9 นำแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านสนุกคิด นักเรียนอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผน ผลจากการไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้จริง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแผน ดังนั้น แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ มีความเหมาะสมในการนำมาประเมินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัย

1.10 เมื่อนำแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือไปทดลองใช้จึงมีการปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย แล้วไปทำเป็นฉบับจริงให้สมบูรณ์

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ของ มาลินี จุฑาปะมา (2542) สมพร สุทัศน์ (2542) วิจิตร อาวะกุล (2542) วิภาพร มาพบสุข (2543) ลักขณา ศรีวัฒน (2556) พรรณทิพย์ ศิวรรย์ (2549) สุธิตรา พรหมนุชาธิป (2549) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการมาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัย ได้แก่ อาริรัตน์ ญานะสร(2544) ลักคณา ทศวดี(2555) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ให้สอดคล้องและครอบคลุมถึงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยใน 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานกลุ่ม ด้านความร่วมมือ และการช่วยเหลือ ด้านละ 4 ข้อ แล้วจัดรวมเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 16 ข้อ ดังต่อไปนี้

ด้านที่1 ด้านการสื่อสาร ได้แก่ สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น เรียกชื่อเพื่อนเมื่อทำกิจกรรม พูดคุยกับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรม และตั้งคำถามหรือซักถามในสิ่งที่สงสัย

ด้านที่ 2 ความร่วมมือ ได้แก่ มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซักชวน/เชิญชวนเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกัน ยอมรับและทำตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกันทำกิจกรรมกับเพื่อนตรงตามเวลาที่กำหนด

ด้านที่ 3 การทำงานกลุ่ม ได้แก่ ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม แสดงความเห็นกับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ไม่ก่อกวนเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม หรือ แบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้กับเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

ด้านที่ 4 การช่วยเหลือ ได้แก่ ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ช่วยแนะนำ/อธิบายวิธีการปฏิบัติกิจกรรมให้กับเพื่อน ช่วยเพื่อนเก็บ/ทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์ และคอยตักเตือนเพื่อนเมื่อกระทำผิด

โดยมีกฎเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

2 คะแนน หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

1 คะแนน หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองบ้างเป็นบางครั้ง

0 คะแนน หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ

2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล กองศิลป์	ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จังหวัด
กรุงเทพมหานคร
2. ดร.ปัทมนวิทย์ ไบกุลลาบ	หัวหน้าสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
3. ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 จังหวัด
ราชบุรี

โดยให้พิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยตามคำนิยามมากน้อยเพียงไรตามกฎเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- + 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องตามคำนิยาม
- 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องตามคำนิยามหรือไม่
- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องตามคำนิยาม

ให้นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยาม และใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากค่า IOC ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 90) ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เสนอแนะให้มีการปรับปรุงคำถามและคำตอบให้มีความชัดเจน เข้าใจง่ายและมีความเหมาะสมครอบคลุมในเนื้อหา โดยแนะนำให้ปรับปรุงแบบสังเกตด้านการทำงานกลุ่มและด้านการช่วยเหลือให้มีข้อคำถามที่ชัดเจน เช่น ข้อความว่า ไม่ก่อกวนเพื่อน แนะนำปรับแก้คำถามให้มีความเข้าใจและเหมาะสมกับเด็ก ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคำนิยาม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ทั้งหมดจำนวน 16 ข้อ

2.4 ปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตโดยนำแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปรับแก้ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนข้ออื่นๆหรือสัมประสิทธิ์ CITC (Corrected item-total Correlation)(บุญเชิดภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 95) และหาค่าความเชื่อถือได้ โดยคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2557: 101) จากคะแนนผู้สังเกต 2 ท่าน คะแนนผู้สังเกตท่านที่ 1 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ CITC อยู่ระหว่าง .47 - .79

และสัมประสิทธิ์แอลฟา .93 และคะแนนผู้สังเกตท่านที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ CIRC อยู่ระหว่าง .37 - .88 และสัมประสิทธิ์แอลฟา .94 ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อคำถามไว้หมดทั้ง 16 ข้อ และเมื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นของคะแนนที่ได้จากคะแนนผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock, Judith A. and Other. 1996 อ้างถึงจาก บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2557: 103) ได้ RAI เท่ากับ .84 ซึ่งมีค่าสูงเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการศึกษาได้

2.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลองและวิธีการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง One-Group Pre-test Posttest Design (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2550: 15) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน(pretest)	ทดลอง	สอบหลัง(posttest)
E	T_1	X	T_2

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง
	T_1	แทน	การวัดพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนทดลอง
	T_2	แทน	การวัดพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หลังทดลอง
	X	แทน	การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 - 50 นาทีรวมระยะเวลาทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อการทำวิจัย
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง และจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. ชี้แจงรายละเอียดของแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้แก่ผู้ช่วยวิจัย 2 ท่าน และให้ผู้ช่วยวิจัยทำความเข้าใจในแบบสังเกตก่อนทำการสังเกต

4. ทำการทดสอบแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pretest) จำนวน 29 คน โดยทำการทดสอบพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยวันละ 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ เป็นเวลา 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เวลาสัปดาห์ละ 3 วันๆ ละ 40 - 50 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เริ่มเวลา 09.30 - 10.20 น. จนสิ้นสุดการทดลอง ดังตาราง 3

ตัวอย่างตารางการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ตาราง 3 ตัวอย่างตารางการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเพื่อพัฒนาพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่ เวลา	วันที่ปฏิบัติ กิจกรรม	อาหาร	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	พฤติกรรม มนุษยสัมพันธ์
1 09.30 - 10.20 น.	จันทร์	ข้าว แต่น	ขั้นเตรียมการก่อนการประกอบ อาหาร	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ
	อังคาร		ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบ อาหาร	
	พุธ		ขั้นสรุปและประเมินผล	

6. ในการทดสอบพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีการบันทึกผลรวมของการสังเกตลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยทุกครั้ง

7. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการประเมินพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) ไปประเมินกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของปฐมวัยวันละ 4 ด้านเป็นเวลา 3 วัน

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการทดลองมาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 คำนวณค่าความเที่ยงตรงรายข้อด้วยการคำนวณความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกต พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 90) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n \#}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (นิยามเชิงปฏิบัติการ)

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 คำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ รายข้อกับคะแนนข้ออื่นๆที่เหลือ (Corrected item -total Correlation: CITC) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 95) ดังนี้

$$CITC = \frac{Cov(I,T)}{S_I S_T}$$

เมื่อ CITC แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือ

$Cov(I,T)$ แทน ค่าความแปรปรวนร่วมของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือ

S_I แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนข้อคำถาม

S_T แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือ

1.3 หาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จากสูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของ ครอนบัค (Cronbach's Alpha อ้างถึงใน บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 137) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบวัด
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบวัด
	S_t^2	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบวัดรายข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบวัด

1.4 หาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับ เด็กอนุบาล 2 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยใช้ ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต (RAI: Rater Agreement Indexes for Performance Assessment)(Burry – Stock, Judith A. and other. 1996.) อ้างอิงจาก บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 103)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{n=1}^N \sum_{k=1}^K |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	RAI	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน
	R_{1kn}	แทน	ผู้ประเมินคนที่ 1
	R_{2kn}	แทน	ผู้ประเมินคนที่ 2
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมที่ประเมินทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนคนที่ถูกประเมินทั้งหมด
	I	แทน	ช่วงคะแนนที่ประเมิน (2,1,0) $I=3$

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 คำนวณค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 134) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนเด็ก

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 134 - 135) ดังนี้

$$s = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	s	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	n	แทน	จำนวนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum x$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2.3 เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองโดยใช้การทดลองโดยคำนวณจากสูตร Paired - Samples t-test (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2557: 110) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{D}}{s_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน	การแจกแจงแบบที
	n	แทน	จำนวนคู่
	df	แทน	ชั้นความอิสระ
	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่าง

S_T แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง
 S_D แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง
 เมื่อ $S_D = \frac{S_T}{\sqrt{n}}$

และ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- distribution
 D แทน คะแนนความแตกต่าง
 n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 $\bar{D}$ แทน ค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่าง
 S_D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่าง

2.4 หาค่าขนาดส่งผล (Effect Size) สำหรับ t-test แบบ Dependent Samples โดยใช้สูตร Cohen's d (Cohen.1988, pp. 19-74) บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2557: 138 ดังนี้

$$d = \frac{t}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ d แทน ค่าขนาดของการส่งผลของ Cohen's d
 t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
 n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

และใช้เกณฑ์การแปลผลค่าขนาดของการส่งผลตามตารางมาตรฐานของ Cohen's d ดังนี้
 การแปลผลค่าขนาดของการส่งผลตามตารางมาตรฐานของ Cohen's d

d	การแปลความหมาย
.20 - .49	ระดับน้อย
.50 - .79	ระดับปานกลาง
.80 ขึ้นไป	ระดับมาก

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลอง การแปลผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อรายการสังเกต
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนรายด้านและโดยรวม
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความแตกต่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- distribution
p	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
Cohen's d	แทน	ค่าขนาดส่งผลของ Cohen's d

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายเฉพาะแบ่งเป็นสองตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย (จำนวน 16 ข้อ) จากการสังเกตเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน 29 คน) ที่สังเกตก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือของผู้ประเมินสองคนมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกเป็นรายด้าน (ด้านสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้าน

การทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ) และโดยรวม ดังแสดงในตาราง 4 โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ตาราง 4 เกณฑ์การแปลความหมาย

ช่วงคะแนน	ระดับ	หมายความว่า
1.35-2.00	ระดับ2	คือเด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง
0.68-1.34	ระดับ1	คือเด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองบ้างเป็นบางครั้ง
0.00-0.67	ระดับ0	คือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ

ตาราง 5 แสดงระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์	N (29)	K	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการสื่อสาร	29	4	0.53	0.31	ไม่แสดง	1.76	0.20	ทุกครั้ง
ด้านความร่วมมือ	29	4	0.63	0.26	ไม่แสดง	1.90	0.10	ทุกครั้ง
ด้านการทำงานกลุ่ม	29	4	0.80	0.17	บางครั้ง	1.82	0.15	ทุกครั้ง
ด้านการช่วยเหลือ	29	4	0.58	0.23	ไม่แสดง	1.83	0.21	ทุกครั้ง
รวมทุกด้าน	29	16	0.63	0.22	ไม่แสดง	1.82	0.15	ทุกครั้ง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าในภาพรวมก่อนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ เด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 แสดงว่าเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ และหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 แสดงว่าเด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ เด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์รายด้านอยู่ ระหว่าง 0.53-0.80 แสดงว่าเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 0.53) ด้านการช่วยเหลือ ($\bar{X}$ = 0.58) และด้านความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 0.63) แต่เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านการทำงานกลุ่มได้ด้วยตนเองบ้างเป็นบางครั้ง ($\bar{X}$ = 0.80) หลังการจัดประสบการณ์การประกอบ

อาหารพื้นบ้านภาคเหนือ เด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์รายด้านอยู่ระหว่าง 1.76 – 1.90 แสดงว่าเด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ที่สังเกตก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ ในขั้นตอนแรกแยกเป็นรายด้านทั้งก่อนและหลังการจัดประสบการณ์มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกันโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนของมาตรฐานของคะแนนผลต่าง และทดสอบนัยสำคัญของคะแนนความแตกต่าง โดยใช้ paired - sample t - test ทดสอบค่านัยสำคัญทางสถิติของคะแนนผลต่างปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6 พร้อมทั้งนำเสนอเป็นแผนภูมิแท่งเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นเด่นชัด ดังแสดงในภาพประกอบ 2 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้คำนวณค่าขนาดส่งผล (Effect Size) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.2557: 138) โดยใช้สูตรขนาดส่งผลของโคเฮน (Cohen's d) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ ค่า $d = .20-.49$ แปลว่า ส่งผลระดับน้อย ค่า d ตั้งแต่ .50 ถึง .79 แปลว่าส่งผลระดับปานกลาง และค่า $d > .80$ แปลว่าส่งผลระดับมาก ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 7 ตามลำดับดังนี้

ตาราง 6 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ โดยแยกรวมและรายด้าน ดังนี้

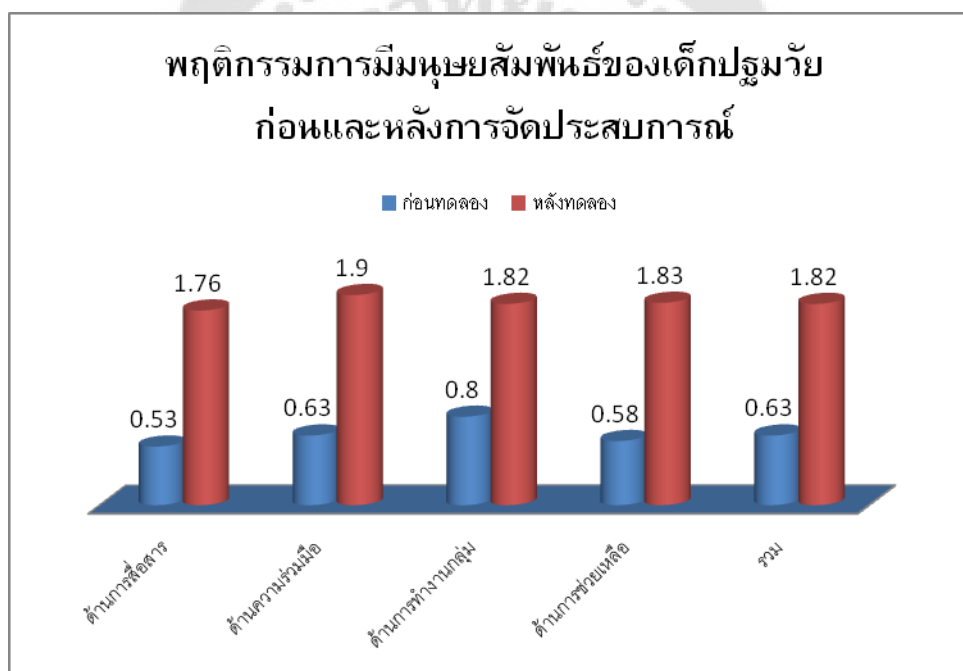
พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์	K	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
ด้านการสื่อสาร	4	0.53	0.31	1.76	0.20	1.22	0.04	30.48	0.00
ด้านความร่วมมือ	4	0.63	0.26	1.90	0.10	1.27	0.04	31.63	0.00
ด้านการทำงานกลุ่ม	4	0.80	0.17	1.82	0.15	1.03	0.03	33.63	0.00
ด้านการช่วยเหลือ	4	0.58	0.23	1.83	0.21	1.25	0.04	32.01	0.00
รวมทุกด้าน	16	0.63	0.22	1.82	0.15	1.19	0.03	41.96	0.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือมีพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์โดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\bar{D}=1.19, t=41.96$) และรายด้านเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับดังนี้ ด้านการทำงานกลุ่ม ($\bar{D}=1.03, t=33.63$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{D}=1.22, t=30.48$) ด้านความช่วยเหลือ ($\bar{D}=1.25, t=32.01$) ด้านความร่วมมือ ($\bar{D}=1.27, t=31.63$)

แสดงว่า การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์โดยรวม ด้านการทำงานกลุ่ม ด้านสื่อสาร ด้านความช่วยเหลือ และด้านความร่วมมือ สูงขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อให้ให้เห็นเด่นชัดผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยรายด้านและโดยรวมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือมานำเสนอเป็นแผนภูมิ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือก่อนและหลัง

ผลการวิเคราะห์ภาพประกอบ 2 พบว่า หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นจากน้อยไปมากเรียงตามลำดับคือด้านการทำงานกลุ่ม ($\bar{D}=1.03$) คะแนนโดยรวม ($\bar{D}=1.19$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{D}=1.22$) ด้านความช่วยเหลือ ($\bar{D}=1.25$) ด้านความร่วมมือ ($\bar{D}=1.27$) ตามลำดับ

นอกจากทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยยังได้ศึกษานัยสำคัญทางปฏิบัติจากขนาดการส่งผลของผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือที่มีต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ขนาดของการส่งผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือที่มีต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและรายด้าน

พัฒนาการทางการพูด	t	n	Cohen's d	ขนาดส่งผลระดับ
ด้านการสื่อสาร	30.48	29	5.66	มาก
ด้านความร่วมมือ	31.63	29	5.87	มาก
ด้านการทำงานกลุ่ม	33.63	29	6.24	มาก
ด้านการช่วยเหลือ	32.01	29	5.94	มาก
รวมทุกด้าน	41.96	29	7.79	มาก

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่าการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือมีขนาดส่งผลต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้านในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการสื่อสาร ($d=5.66$) ด้านความร่วมมือ ($d=5.87$) ด้านการช่วยเหลือ ($d=5.94$) ด้านการทำงานกลุ่ม ($d=6.24$) และคะแนนรวม ($d=7.79$) แสดงว่าการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ มีจุดมุ่งหมายในการวิจัย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 5 - 6 ปีจำนวน 117 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ทั้งหมด 4 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กปฐมวัยชาย – หญิง จำนวน 29 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยการเลือกแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Sampling) มาจำนวน 1 ห้องเรียน จากจำนวน 4 ห้องเรียน กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านการทำงานกลุ่ม และการช่วยเหลือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research Design) ซึ่งทำการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิงระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นทำการประเมินด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองกลุ่มตัวอย่าง แล้วดำเนินการทดลองจนครบ 8 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลอง นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษย์สัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มาประเมินผลอีกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญมุ่งพัฒนาพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ มีพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสารเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 0.53 คะแนน และหลังการทดลองเท่ากับ 1.76 คะแนน ด้านความร่วมมือเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 0.63 คะแนน และหลังการทดลองเท่ากับ 1.90 คะแนน ด้านการทำงานกลุ่มเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 0.80 คะแนน และหลังการทดลองเท่ากับ 1.82 คะแนน ด้านการช่วยเหลือ เฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 0.58 คะแนน และหลังการทดลองเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 คะแนน โดยรวมเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 0.63 คะแนน และหลังการทดลองเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 คะแนน และพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการทำงานกลุ่ม ($t = 33.63$) ด้านการช่วยเหลือ ($t = 32.01$) ด้านความร่วมมือ ($t = 31.63$) และด้านการสื่อสาร ($t = 30.48$) และคะแนนรวม ($t = 41.96$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการทำงานกลุ่ม ($\bar{D} = 1.03$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{D} = 1.22$) ด้านความช่วยเหลือ ($\bar{D} = 1.25$) ด้านความร่วมมือ ($\bar{D} = 1.27$) และคะแนนรวม ($\bar{D} = 1.19$) โดยมีขนาดส่งผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการสื่อสาร ($d = 5.66$) ด้านความร่วมมือ ($d = 5.87$) ด้านการช่วยเหลือ ($d = 5.94$) ด้านการทำงานกลุ่ม ($d = 6.24$) และคะแนนรวม ($d = 7.79$)

ดังนั้น พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ อยู่ในระดับยังไม่แสดงพฤติกรรมด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และโดยรวม แต่จะแสดงบางครั้งในด้านการทำงานกลุ่ม และหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้วยตนเองทุกครั้ง ทุกรายด้านและโดยรวม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ก่อนทดลองและหลังทดลอง ปรากฏผลดังนี้ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ พัฒนาพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้มากขึ้นได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า

1. ระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือมีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ทุกด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการสื่อสาร เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านการสื่อสารก่อนการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับ 0 คือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.53 คะแนน แต่หลังการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับ 2 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.76 คะแนน แสดงว่าการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือช่วยส่งเสริมในเรื่องการสื่อสารได้ เพราะการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือเป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีการสื่อสาร สนทนา พูดคุยกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ดังที่สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550: 10). กล่าวถึงการแบ่งขนาดจำนวนเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ และการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบตัวต่อตัวและสองทาง หรือการตอบ-ถามคำถาม เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างระดับภาษาและความคิดให้กับเด็กแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับ หลุย จำปาเทศ (ทศนา แซมณี และคณะ. 2522: 77; อ้างอิงจาก หลุย จำปาเทศ) ได้กล่าวถึง การติดต่อสื่อสาร ที่สำคัญกล่าวไว้ดังนี้ คือ เป็นที่ทราบกันดีว่า ถ้าปราศจากการติดต่อสื่อสาร เพื่อที่จะเปิดทางนำไปสู่การปฏิบัติกันแล้ว การประสานงาน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีขึ้นไม่ได้เลย การติดต่อสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว คนที่ทำงาน หรือบุคคลทั่วไป เพราะการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อความหมายที่มีการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจของบุคคล ดังนั้นจึงต้องใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธ์ต่อกัน ทั้งนี้การส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างประกอบอาหารอยู่บ่อยครั้ง คือ สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น เรียกชื่อเพื่อนในระหว่างทำกิจกรรม พูดคุยกับเพื่อนในระหว่างทำกิจกรรม และตั้งคำถามหรือซักถามในสิ่งที่สงสัย ดังนั้นการที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

1.2 ด้านความร่วมมือ เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านความร่วมมือก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับ 0 คือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.63 คะแนน แต่หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ อยู่ในระดับ 2 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 คะแนน แสดงว่าการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ในด้านความร่วมมือของเด็กปฐมวัยได้ สอดคล้องกับนิสริน เหมจำ (2553: 292). กล่าวว่า พฤติกรรมความร่วมมือ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งก่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก เพราะสังคมจะอยู่ได้ต้องอาศัยความร่วมมือของมนุษย์ในสังคมนั้นๆ การที่สังคมขาดความร่วมมือกันจะทำให้

ให้สังคมนั้นเกิดปัญหาได้ ดังนั้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือให้เด็กตั้งแต่ในระดับปฐมวัย ยกตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์ที่ 5 การประกอบอาหารข้าวจี โดยครูนำน้ำกะทิและเกลือมาคลุกกับข้าวเหนียวสุก แล้วให้เด็กร่วมมือกันปั้นข้าวเหนียว ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้เด็กสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกันเพราะเห็นตัวอย่างจากการปั้นข้าวจีของครูจึงอยากทำเป็น โดยเด็กชักชวน/เชิญชวนเพื่อนทำกิจกรรมร่วมกันและยอมรับทำตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งร่วมกันทำกิจกรรมกับเพื่อนตรงตามเวลาที่กำหนด ดังนั้น การที่เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้านความร่วมมือที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

1.3 ด้านการทำงานกลุ่ม เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนการจัดประสบการณ์อยู่ใน ระดับ 1 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองบ้างเป็นบางครั้ง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 คะแนน แต่หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ อยู่ในระดับ 2 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 คะแนน แสดงว่าการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ในด้านการทำงานกลุ่มได้ เพราะลักษณะการจัดประสบการณ์เป็นกิจกรรมกลุ่ม ร่วมประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ โดยครูเน้นให้เด็กได้ลงมือประกอบอาหารด้วยตนเอง เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การประกอบอาหารทุกครั้งเด็กทุกคนต้องได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม ยกตัวอย่างสัปดาห์ที่ 1 การประกอบอาหารข้าวแต๋นทอด ครูแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ซึ่งการที่ครูจัดกลุ่มคละกันเป็นการยอมรับให้เพื่อนที่เราไม่เคยร่วมกลุ่มด้วยเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่ม สัปดาห์ต้นๆ การยอมรับเพื่อนใหม่เพื่อเข้ามาทำงานกลุ่มอาจดูเหมือนไม่เต็มใจนัก แต่ครูได้คอยกระตุ้นให้เพื่อนที่ไม่ถูกยอมรับได้มีโอกาสแสดงความสามารถจนเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม ทั้งนี้สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2550: 92). กล่าวถึงความเจริญทางสังคมของเด็กวัย 5-6 ปี เริ่มมีการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเลือกเพื่อนของตนเองได้ สอดคล้องกับ เยาวพา เตชะคุปต์ (2542). กล่าวว่า เด็กต้องเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กๆ และเป็นรายบุคคล การให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลอื่นทำให้เด็กได้ตรวจสอบความคิดของตน ทั้งนี้การที่เด็กทำงานเป็นกลุ่มเป็นการส่งเสริมให้มีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่สูงขึ้นตามมา

1.4 ด้านการช่วยเหลือ เด็กปฐมวัยมีระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับ 0 คือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.23 คะแนน แต่หลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ อยู่ในระดับ 2 คือ เด็กแสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.83 คะแนน แสดงว่า การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ในด้านการช่วยเหลือ เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ปฏิบัติจริง โดยมุ่งเน้นให้เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/อุปกรณ์ ช่วยแนะนำ/อธิบายวิธีการปฏิบัติกิจกรรมให้กับเพื่อน ช่วยเพื่อนเก็บ/ทำความสะอาดวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ และ

คอยชักชวนเพื่อนเมื่อกระทำผิด สอดคล้องกับ บลูม (Bloom, 1976:13) กล่าวว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียน มีการส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2556: 16) กล่าวว่า เพื่อพัฒนาคนไทยให้ยังยืนควรส่งเสริมด้านการศึกษาให้ครบทั้งพฤติกรรม ได้แก่ วิธีปฏิบัติ การช่วยเหลือแบ่งปัน และการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเสริมสร้างพฤติกรรมช่วยเหลือส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่สูงขึ้น

หลังจากจัดแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือตลอดเวลา 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่สูงขึ้น ตั้งแต่ระหว่างสัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไป และมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่มากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมถึงแม้ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการประกอบอาหารมาก่อน แต่เมื่อเด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมประกอบอาหาร ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกลึกซึ้ง และอยากเรียนรู้ในอาหารที่ตนเองยังไม่เคยรู้จัก สอดคล้องกับทฤษฎีของ ดิวอี้ (Dewey) ในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: 3) ที่กล่าวว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กเกิดความชอบและสนุกสนานกับการทำกิจกรรมประกอบอาหาร

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือมีระดับพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์ก่อนการจัดประสบการณ์เฉลี่ยเป็น 0.63 คะแนน อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนระดับพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์เป็น 1.82 คะแนน อยู่ในระดับดีมาก แสดงว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์นั้น เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้สื่อ วัตถุจริง อุปกรณ์ของจริง โดยเน้นให้เด็กได้สื่อสาร มีความร่วมมือ มีการทำงานกลุ่ม และช่วยเหลือกัน สอดคล้องกับ ดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา. แปลจาก วอร์ด และ ดีเลย์ (Ward and Daley) (2549: 59-75) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิด และผลิตเฟลีนที่จะใช้ระบบประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการรับข้อมูล เพื่อการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กจะใช้สัญชาตญาณและความคิดสร้างสรรค์ ทั้งสำรวจ เรียนรู้ เกี่ยวกับตัวเองและสิ่งรอบตัว รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการใช้สื่อ วัตถุจริง อุปกรณ์ของจริง เน้นให้เด็กได้สื่อสาร มีความร่วมมือ มีการทำงานกลุ่ม และรู้จักช่วยเหลือกัน โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะและสอดแทรกความรู้ให้เด็กได้ปฏิบัติด้วยสื่อของจริง เพื่อให้เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือมีระดับพฤติกรรมที่มีมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือผู้วิจัยพบข้อสังเกต ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือในสัปดาห์แรกๆ พบว่าเด็กมีการยึดตัวเองเป็นสำคัญ ไม่รู้จักอาหารหรือขนมที่ครูแนะนำ แต่เนื่องด้วยการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเป็นกิจกรรมที่เด็กยังไม่คุ้นเคยและมีความรู้สึกตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลาเมื่อลงมือทำอาหาร ในช่วงระหว่างขั้นตอนการครูจึงใช้คำถามและคำพูดเพื่อกระตุ้นความมั่นใจให้กับเด็กๆ จึงทำให้เด็กกล้าแสดงออกและอยากมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม

2. จากการสังเกตการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือในแต่ละช่วงสัปดาห์ ปรากฏเด็กๆ มีพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ดีขึ้น เพราะการประกอบอาหารทำให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม เด็กได้สื่อสารพูดคุยกัน ร่วมมือกันในการประกอบอาหาร และช่วยเหลือกันในกลุ่ม

3. จากการสังเกตในการแบ่งกลุ่ม พบว่า เมื่อมีการจัดให้เด็กแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ เด็กจะจับกลุ่มเฉพาะที่เพื่อนที่คุ้นเคยในกลุ่ม เด็กผู้ชายจะจัดกลุ่มเฉพาะกลุ่มผู้ชาย เด็กผู้หญิงก็จะอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้หญิง ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดการเข้ากลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มละ 3 - 4 คน เพื่อให้เด็กได้รวมกลุ่มลงมือประกอบอาหารทั่วทุกคน

4. เด็กบางคนมีการมีแปลงพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์คือ จากที่ถูกเพื่อนไม่ยอมรับเข้ากลุ่ม แต่เมื่อมีการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือทำให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดความสนุกสนาน รู้จักช่วยเหลือเพื่อนประกอบอาหารและหยิบจับอุปกรณ์ให้เพื่อนบ้าง จนสัปดาห์ต่อๆ มา เด็กได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม การประกอบอาหารในแต่ละครั้งของเด็กจึงเกิดบรรยากาศความสนุกสนานตื่นเต้นและอยากลงมือประกอบอาหาร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การทำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ ประกอบสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และเน้นการคัดเลือกอาหารที่เด็กสามารถทำได้และมีประโยชน์ต่อเด็ก

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ควรสอดคล้องกับพฤติกรรมเด็กและคำนึงถึงการส่งเสริมพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้มากที่สุด

3. การสอนเด็กในเรื่องการประกอบอาหาร ครูผู้สอนควรใส่ใจและให้ความระมัดระวังในการประกอบอาหาร เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

4. ในเรื่องเวลา การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือต้องคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ เวลาสามารถยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กได้

5. การใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวในการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ จะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของแต่ละคนโดยเปรียบเทียบกับก่อนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ในการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ครั้งต่อไป ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้เกิดทักษะมากขึ้น
2. ควรมีการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือที่มีต่อการพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ด้านสังคม หรือด้านการสื่อความหมาย
3. ควรมีการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือให้กับเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการประกอบอาหาร

บรรณานุกรม

- กนกกร บุษะณินธุ์; และ นงคราญ สุขเวชชากริจ. (2555). เอกสารประกอบการสอนอาหารและ
อนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม แอนด์ เอ็ม เลเซอร์พริ้น.
กรมวิชาการ. (2539). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา . กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2546). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า
และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- กรรณิกา ชาทิมนตรี (2533). การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ
และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์
ภาษากับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2)พุทธศักราช 2545.กรุงเทพฯ: คุรุสภา
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). มนุษยสัมพันธ์. เล่ม 1. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- กาญจนา สิงห์เรศร์. (2551).ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมทาง
สังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติ วัฒนกุล. (2532). มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร .
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2550). ครีว्हองเรียนของเจ้าตัวเล็ก. กรุงเทพฯ: เพื่อนอักษร.
- กุหลาบ ภูมาก. (2556). การศึกษาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านอีสาน.ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขจิตรรัตน์ ปูนพันฉาย. (2548).Homepage.สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2557,จาก
<http://www.drn.h.go.th>
- จริยา เดชบุญชร. (2552). ชุดอาหารไทย 4 ภาค อาหารไทยภาคเหนือ รวมสูตรอาหารเหนือยอด
นิยม. กรุงเทพฯ: เพชรการเรือน.
- จัญญ ทองถาวร. (2535). มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: วิสุทธิ์.
- จรรุวรรณ เพ็ญสุข (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรม
ด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือครู.ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

- จุลจักร โนนพันธ์ (2524). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้เกมกับวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้อภิปราย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมิทธิไกร; และ สมชาย เตียวกุล (2530). ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ ศิริรัมย์.(2557). ล้านนาคดีศึกษา.โครงการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่: สุเทพการพิมพ์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎี บริพัตร ณ อยุธยา. (2549). รู้เรียนเพื่อเรียนรู้ความเป็นเลิศ: กลยุทธ์กระตุ้นพลังสมองพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้เต็มขีดความสามารถ Learning to learn : strategies for accelerating learning and boosting performance.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: รักลูกแฟมมีลีกรูป.
- ดิรกา รัตนะวัน. (2543). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถนอมศรี เหลาหา (2535). การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียน แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการกระบวนการเขียนของเฮวินส์ กับการสอนด้วยวิธีตามคู่มือครู.ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ ผลเนื่องมา. (2556). รู้จักเด็กจากงาน:ประสบการณ์จากครูถึงเพื่อนครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แชนณี ;และคณะ. (2522). กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- ธวัช บุญโณทก. (2531). นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.
- ธิดารัตน์ จันทะหิน. (2551). ผลของการบันทึกผ่านกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพมาศ ตริกุล. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 ที่เรียนโดยการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามคู่มือครูแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นภเนตร ธรรมบวร. (2549). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพตติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย = Developing Young Children*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นิพนธ์ กิณาวงค์. (2537). *เกร็ดความรู้เชิงบริหารและการศึกษานานาทัศนะ*. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- นิพนธ์ คันทะเสวี. (2525). *คุณภาพชีวิตสำหรับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- (2528). *มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: O.S. Printong House Co., LTd.
- นิสริน เหมจำ. (2553). *การพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบบทบาทสมมติ*. การประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 6.
- เนาวรัตน์ นุ่มอุรา. (2534). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบเอริกา (Erica Modal) และการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). *การวัดประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวัดประเมินการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาตามแนวพระราชดำริ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2557). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนระเบียบวิธีวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ
- บุหงา ถนาวรงค์. (2536). *การเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ และมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนรู้ภาษาชุมชนตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2538). *ภูมิปัญญาไทยในวิถีชีวิตไทย*. รายงานการสัมมนาเรื่องภูมิปัญญาไทยในภาษาและวรรณคดี. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติและมหาวิทยสยาม.
- ปวีณา(นามแฝง). (2539, มกราคม). *งานCooking ของเด็กอนุบาล*. *รักลูก*. 14(156): 112-114.
- เปโตร บัญชา ศรีประมง. (2521). *กิจกรรมเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ = Group dynamics*. กรุงเทพฯ: สมาคมเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย.

- ผดุง พรหมมูล. (2552). พัฒนาการเรียนรู้เด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมอาหาร ศิลปะ และดนตรี.
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เม็ดทรายพรินต์ติ้ง ถนนจรัญสนิทวงศ์.
- พร พันธุ์โอสธ. (2543). การเรียนรู้เด็กปฐมวัยไทย: ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ. กรุงเทพฯ: พัฒนา
ศึกษา.
- พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532). ผลการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษย์สัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการ
แนะแนวชั้นปีที่ 3. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2527). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- (2549). มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2550). มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณราย ทพยะประภา. (2548). จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและการทำงาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2530). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารประกอบคำ
บรรยายชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แพลน ฟอ์ คิสต์. (Plan for kids). สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2557, จาก
<http://www.planforkids.com/homepage.php?>
- มนัสวี แยมจำไพร; และ เอกชัย จากศรีพรหม. (2554). โครงการพัฒนามาตรฐานอาหารของเด็ก
ปฐมวัย. โครงการอาหารกลางวัน 1 สำนักกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- มาลินี จุฑาปะมา. (2542). มนุษย์สัมพันธ์. บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- แม่ขวัญข้าว. (2554). อาหารเหนือ. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- (2544). การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในเอกสารการอบรมเชิง
ปฏิบัติการเรื่อง “พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก” ณ หอประชุมใหญ่ สำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2544.
- เยาวพา เดชะคุปต์; และคนอื่นๆ. (มปป). เอกสารชุดวิชาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
(ECED 801). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- รัตนา ยะอนันต์. (2551). ทำการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหาร
ท้องถิ่น ตำบลนานกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. ปรินซ์นิพนธ์ ครุศาสตร์
มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์

- เริงชัย หมิ่นชนะ.(2535). *มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู (Human Relation for Teachers)*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- เรียม ศรีทอง. (2540). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ถนนราชสีมา เขตดุสิต.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2556). *มนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ลักคณา ทศวัต. (2555). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฝ่ายเอกสาร .
- ลาวัญญ์ มหาทุมะรัตน์. (2529). *ผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฝ่ายเอกสาร.
- ลีลาภรณ์ นาครทรรพ. (2541). *แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม: ระดับกลุ่ม/ชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
- วรารณ รักวิจัย. (2542). *แนวทางจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ในเอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชนก่อนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- วไลพร พงษ์ศรีทัศน์. (2533). *ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒฝ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ เทพมณี. (2545). *ผลการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่มีต่อวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฝ่ายเอกสาร.
- วิจิตร อาวะกุล . (2537). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง, เฮ้าส์.
- . (2542).). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง, เฮ้าส์.
- วิภาพร มาพบสุข.(2543). *มนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด.
- วิภาวัน จุลยา. (2552). *อาหารผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุคส์.
- วีระพงศ์ แสงชูโต (2544). *การวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในทางวิทยาศาสตร์ในทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. ปรินูณานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายเอกสาร.
- ศรินยา ทรัพย์วารี (2552). *ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. ปรินูณานิพนธ์กศ.ม (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ฝ่ายเอกสาร.
- ศิริลักษณ์ รอดยั้งต์. (2548). *อาหารท้องถิ่นไทย ครวี่ล้านนา*. กรุงเทพฯ: แสงแดด.

- ศิริลักษณ์ รอดยั้ง. (2550). ครั้วล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.(2553). *ตำราอาหารพื้นบ้าน*
โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จังหวัดเชียงราย.เชียงใหม่: Tone Colour: The Book
Expert
- สนอง สุทธาามาศย์. (2545). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาติ ปริกโรสง. (2554). *ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์*.สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559,จาก
http://krusomchart05.blogspot.com/2011/03/blog-post_21.html
- สมพร สุทัศน์ย์. (2542). *มนุษยสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2535). *แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3*
สายวรุณ ทองวิทยา. (2539). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา และมนุษยสัมพันธ์*
ในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยการเรียนแบบเอสที เอ ดี (STAD)
กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา. (2535). *คู่มืออบรมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล*
(กิจกรรมในวงกลม). กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานฯ
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็น*
ศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *แนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยรอบด้าน*
ตามวัย 2556. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานแสงแดด.(2550). *ครั้วล้านนา*.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2538). *แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษา*
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์ดวงกลม.
- (2545). *การวัดและประเมินแนวใหม่เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
- (2547). *รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็น*
*สำคัญ(ปีที่1).*คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2550). *เอกสารชุดวิชา ECED201: การศึกษาปฐมวัย Early Childhood Education*.
โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตกับกรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย.

- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2550). เอกสารชุดวิชา ECED901: การวิจัยการศึกษาด้านปฐมวัย
(*Research in Early Childhood Education*. โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราช
ภัฏสวนดุสิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา
ปฐมวัย.
- (2556). การวัดและประเมินแนวใหม่เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : บารากซ์
- (2556). การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
แบบวิถีไทย. วารสารการประชุมวิชาการการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 2 เรื่อง
“พลังการเรียนรู้ก้าวสู่สากล” เนื่องในโอกาสคล้ายวันสถาปนาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ และวันศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี วันพฤหัสบดีที่ 12 กันยายน พ.ศ.
2556 ณ หอดนตรีและการแสดงอโศกมนตรี 1 ชั้น 4 อาคารนวัตกรรม ศ. ดร. สาโรช บัวศรี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ์. (2541). แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชีวิตคุณภาพชีวิตและสังคม: ระดับกลุ่ม/
ชุมชน. ในการพัฒนาเครื่องชีวิตคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุจิตรา พรหมนุชาธิป. (2549). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุชา จันทน์เอม (2525). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสนอ อินทรสุขศรี. (2526, กันยายน). มนุษย์สัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ. วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจ
ปริทัศน์. (22): 1-14 .
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). ค้นสู่รากเหง้าทางเลือกและทัศนวิจารณ์ว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ:
สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- โสมสันธ์ บุญยั้ง. (2532). การเปรียบเทียบมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการ
สอนแบบการเล่นของไทย และการสอนตามปกติ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- อนอก นาคบุตร. (2529 พ.ย.-ธ.ค.). สัมภาษณ์อนอก นาคบุตร วารสารปาจารสาร. 13(5): 63 –65.
- อรอนงค์ ทองมี. (มปป). อาหารเหนือ. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์แม่บ้าน.
- อารีรัตน์ ญาณะศร. (2544). พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การ
ประกอบอาหารเป็นกลุ่ม. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาษา ขอจิตต์เมตต์. (2525). วิชชะมิตรและแรงจูงใจคน. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ขอจิตต์เมตต์
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อัมรินทร์ cuisine. (2555). ลำแต้ๆ เมนูล้านนา. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- Allen, BR. (1986, April). *A Short – Term Interpersonal Skill Training Program with College Undergraduates*. Dissertaion Abstracts International. 46(10)2963-A-2964-A.
- Bloom , Benjamin S .(1976).*Taxonomy of Education objective,Handbook The Cognitive Donmain*. New York: Mckay.
- Brewer,J.A. (1995). *Lntroduction to Early Childhood Education : Preschool through Primary*
- Dahl, K. (1998, January). “Why Cookong in the Classroom ?” *Young children*. 53(1) : 81-83 .
- Dahl; & M.V. (1988). *Year Book Medical Publishers Chicago*. Hearth and Co.
- Jackman, H.L.(1997). *Early Education Curriculum: A Child 'Connection to the Word*.Albany’ New York: *Delmar*.
- Parker. M.E.A., (1983, March). *Effect of Human Relations Group on Fourth Grade Children ‘ s Self – Esteem and Communication Skill*. Dissertation Abstracts International. 43 (9): 2894 – A .upgrades. United States of America: A Simon And Schuster.
- Sirima Pinyoanuntapong.(2013) . The Development of Thai Early Childhood Education Curriculum to Promote Desirable Charateristic of PreschoolChildren. *Procedia-Socail and Behavioral Science*. Volume88, 10 October,pp.321-327.

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ
- ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ
- ตัวอย่างตารางการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร

หลักการและเหตุผล

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารที่หลากหลาย ที่มีลักษณะเฉพาะภาคเหนือของประเทศไทย ผ่านการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองกับสื่อที่หลากหลาย และสื่อที่เป็นภาพจริง ทั้งนี้ การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือยังเน้นให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาพูดคุยกันมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนระหว่างปฏิบัติกิจกรรม เรียนรู้การช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือ และแบ่งปันอุปกรณ์ให้กับเพื่อน อันจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ เนื่องจากเด็กปฐมวัยในช่วง 3-6 ปี เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (อัลเบิร์ต แบนดูรา ; อ้างอิงจาก สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. 2550: 65) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีนี้ กล่าวถึงการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่มีกระบวนการเลียนแบบของเด็กจากสิ่งที่สนใจ และจดจำเรื่องที่สนใจมาแสดงออกด้วยการกระทำ นอกเหนือจากนี้แล้ว เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้ ครูควรมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดหาสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งอาจใช้คำถามหรือการเสริมแรง ตลอดจนให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือเด็กตามความเหมาะสม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ โดยใช้การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารภาคเหนือ โดยแบ่งประเภทอาหารออกเป็น 2 ประเภทคือ อาหารและขนมที่บ้านภาคเหนือโดยคัดเลือกอาหารที่มีวิธีการทำไม่ซับซ้อน และมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กที่จะปฏิบัติได้ โดยเน้นให้เด็กร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มผ่านอุปกรณ์และสิ่งที่เป็นของจริง

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือจัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ จัดกิจกรรมเตรียมการก่อนการประกอบอาหาร วันอังคาร กิจกรรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารและวันพุธกิจกรรมสรุปและประเมินผลการจัดประสบการณ์ โดยจัดประสบการณ์วันละ 45 นาที รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

2. ลักษณะของการจัดประสบการณ์เป็นการจัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงที่หลากหลาย เน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งใช้การจัดประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

3. ก่อนการทดลองในสัปดาห์แรก ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก จากนั้น สัปดาห์ที่ 1-8 ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

วิธีดำเนินการ

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเพื่อส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังนี้

ขั้นนำการนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการใช้สื่อของจริงหรือใช้แผนภาพ/แผนภูมิ เพลง ประกอบการสอน รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร เพื่อการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเตรียมพร้อมก่อนเริ่มดำเนินการ

ขั้นดำเนินการการสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับวิธีการทำขั้นตอนการทำอาหาร และทบทวน ขั้นตอนการประกอบอาหาร หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็ก กลุ่มละ 3-4 คน ให้ร่วมกันประกอบกิจกรรม โดยเน้นให้เด็กได้มีพฤติกรรมสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านความช่วยเหลือ

ขั้นสรุป ครูประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมการประกอบอาหาร และครูพูดคุยและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ

บทบาทครู

1. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนและจัดเตรียมสื่อวัตถุดิบ/อุปกรณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จาก การจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการเรียนรู้ และการทำงานเป็นกลุ่ม ในระหว่างประกอบกิจกรรม

2. นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาพูดคุยในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอาหาร ด้วยการร้อง เพลง ปริศนาคำทาย การท่องคำคล้องจอง ซึ่งอาจใช้สื่อที่กล่าวมาข้างต้นอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อ กระตุ้นให้เกิดความสนใจ เรียนรู้ และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

3. แนะนำส่วนผสมในการประกอบอาหาร วัตถุดิบอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาหาร

4. สาธิตและอธิบายขั้นตอนวิธีการประกอบอาหาร ข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำปฏิบัติการ

5. ในระหว่างที่ครูสาธิตและอธิบายขั้นตอนวิธีการประกอบอาหาร โดยครูส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มด้วยวิธีการจากการถามหรือในรูปแบบต่างๆ ภายในกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและเตรียมความพร้อมในการร่วมมือกันประกอบอาหาร

6. ครูใช้วิธีการกระตุ้นหรือเสริมแรงทางบวกด้วยการใช้กำลังใจหรือคำพูดคำชมเชยแก่เด็กในระหว่างประกอบอาหาร

7. ครูคอยแนะนำหรือช่วยเหลือเด็กทุกกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสได้ค้นพบและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

บทบาทของเด็ก

1. วางแผนและพูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับการประกอบอาหาร
2. ปฏิบัติตามข้อตกลงตามที่ได้ตกลงร่วมกัน
3. ช่วยเหลือ หรือแนะนำเพื่อนเพื่อให้เกิดการร่วมมือกันเป็นกลุ่มจนถึงการเสร็จสิ้นกิจกรรม
4. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร

รูปแบบการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ ของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านการทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ

เนื้อหา

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือเป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสร่วมกันในการทำงาน มีการสนทนาพูดคุยกันภายในกลุ่ม และการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ด้วยการให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมจากวัตถุดิบ/อุปกรณ์จริง ได้ชิม ได้สัมผัสอาหารโดยผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ด้านการสื่อสาร การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ด้านความร่วมมือ และด้านการช่วยเหลือ

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร

วันจันทร์: วันที่ 1 ขั้นเตรียมการก่อนการประกอบอาหาร วัตถุดิบและอุปกรณ์ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ ประกอบไปด้วย

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการใช้สื่อของจริงหรือใช้แผนภาพ/แผนภูมิ เพลงประกอบการสอน รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร เพื่อการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเตรียมพร้อมก่อนเริ่มดำเนินการ

ขั้นดำเนินการ การสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับวัสดุ/อุปกรณ์ วิธีการทำและขั้นตอนการทำอาหาร หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็ก กลุ่มละ 3-4 คน ให้ช่วยกันศึกษาและร่วมกันเรียงลำดับขั้นตอนก่อน - หลังของการประกอบอาหาร โดยเน้นให้เด็กได้มีพฤติกรรมสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านความช่วยเหลือ

ขั้นสรุปเฉลยลำดับขั้นตอนการเรียงลำดับอาหารที่ถูกวิธี พร้อมทั้งสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงเหตุผลที่เด็กเรียงขั้นตอนไว้ในลำดับนี้ อีกทั้งกล่าวสรุปหรือทบทวนถึงกิจกรรมขั้นตอนการเรียงลำดับการประกอบอาหารจากที่เด็กได้ร่วมกันทำกิจกรรม

วันอังคาร: วันที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ประกอบด้วย

ขั้นนำ ครูสนทนาและทบทวนขั้นตอนวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง ปริศนาคำทายเกี่ยวกับอาหาร หรือท่องคำคล้องจอง

ขั้นดำเนินการ ครูสาธิตขั้นตอนการทำอาหารให้เด็ก ๆ ดูเป็นตัวอย่าง 1 รอบ พร้อมทั้งกล่าวถึงข้อตกลงร่วมกันในการประกอบอาหาร หลังจากนั้น แบ่งกลุ่มเด็ก ออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4

คน ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารโดยเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง โดยที่เด็กได้สื่อสารกัน ร่วมมือกัน การทำงานกลุ่ม และรู้จักช่วยเหลือกัน

ขั้นสรุป คือขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมการประกอบอาหาร และครูพูดคุยและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมที่ปฏิบัติ หรือให้เด็กออกมานำเสนอผลงานของตัวเอง ครูจัดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก เพื่อเป็นการประเมินพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

วันพุธ: วันที่ 3 ขั้นสรุปและประเมินผล ประกอบด้วย

ขั้นนำ การนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการทบทวนเพลง คำคล้องจอง หรือสนทนาและพูดคุยวิธีทำของการประกอบอาหารด้วยการใช้สื่อของจริง เพื่อทบทวนวัสดุและขั้นตอนการประกอบอาหารของวันจันทร์และวันอังคาร

ขั้นดำเนินการ ครูให้เด็กแต่ละคนวาดภาพเกี่ยวกับวัตถุดิบและอุปกรณ์แล้วนำภาพที่ตนเองวาดมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนซึ่งเป็นการทบทวนเด็กที่เกี่ยวกับการสอนในวันจันทร์ หลังจากนั้นครูให้เด็กแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวาดภาพขั้นตอนการประกอบอาหาร โดยส่งเสริมให้เด็กได้มีพฤติกรรมการสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านความช่วยเหลือทั้งนี้เป็นการทบทวนเด็กในวันอังคาร

ขั้นสรุปขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการให้เด็กวาดภาพวัตถุดิบ/อุปกรณ์และขั้นตอนการประกอบอาหาร ครูจัดบันทึกและทำการประเมินจากการสังเกตเด็ก

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยขณะปฏิบัติกิจกรรมการประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือในด้านสื่อสาร ด้านความร่วมมือ การทำงานกลุ่ม และด้านการช่วยเหลือ โดยการเขียนบันทึกเหตุการณ์และเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

เนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือมาใช้ในการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความสอดคล้องพัฒนาการวัย 5-6 ปี และการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตารางการประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือดังกำหนดในตารางการประกอบอาหารดังนี้

ตารางการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ

การจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ดังนี้

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	อาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
1	จันทร์ 09.30 - 10.20 น.	ทำกิจกรรมโดยให้เด็กรู้จักวัตถุดิบ- อุปกรณ์ และขั้นตอนการประกอบ อาหารดังนี้ 1. เด็กร่วมกันร้องเพลงที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับ “ข้าว” โดยครูเป็นฝ่ายร้อง นำให้เด็กๆ ฟัง 1 รอบ แล้วหลังจาก นั้นจึงร้องเพลงตามและร่วมกันคิด ทำทางประกอบเพลง 2. เด็กๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันตั้งชื่อของเพลง 3. อธิบายขั้นตอนการทำข้าวแต๋นให้ เด็กๆ ฟังโดยใช้แผนภาพประกอบ	ข้าวแต๋น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	ชื่ออาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
1	จันทร์ 09.30 - 10.20 น.	4. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มๆละ 3-4 คน โดยให้เด็กๆ ช่วยกัน เรียงลำดับขั้นตอนในการทำข้าว ถิ่นจากบัตรภาพตั้งแต่ขั้นตอน แรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย 5. เด็กช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงบัตรภาพ 6. ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับลำดับ ขั้นตอนในการทำข้าวถิ่น โดยให้ เด็กนำเสนอที่ละกลุ่ม 7. ทบทวนสรุปความรู้ที่เกี่ยวกับ วัตถุติด/อุปกรณ์ และขั้นตอน วิธีการทำข้าวถิ่น	ข้าวถิ่น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ
1	อังคาร 09.30 - 10.20 น.	ทำกิจกรรมโดยให้เด็กลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ดังนี้ 1.แนะนำวัตถุติด/อุปกรณ์พร้อม ทั้งสารติวิธีการทำข้าวถิ่น โดย ขอบาสาสมาครมาช่วย 2. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3-4คน ให้เด็กสนทนาวางแผน มอบหมายหน้าที่ และส่งตัวแทน มารับอุปกรณ์	ข้าวถิ่น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	อาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
1	อังคาร 09.30 - 10.20 น.	3. อธิบายขั้นตอนการทำข้าวแต๋นให้ เด็กๆ ฟังโดยใช้แผนภาพประกอบ 4. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มๆละ 3- 4 คน โดยให้เด็กๆ ร่วมกันประกอบ อาหาร 5. ร่วมกันชิมรสชาติอาหารของแต่ละ กลุ่ม พร้อมทั้งเตรียมนำเสนอ ผลงานหน้าชั้นเรียน 6. ทบทวนสรุปความรู้ที่เกี่ยวกับ วัตถุดิบ/อุปกรณ์และขั้นตอนวิธีการ ทำข้าวแต๋น	ข้าวแต๋น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ
1	พุธ 09.30 - 10.20 น.	ขั้นสรุปและประเมินผล 1. ร่วมกันทบทวนเพลงและคำคล้อง จองข้าวแต๋นพร้อมทั้งทำท่าทาง ประกอบ 2. ขออาสาสมัครกลุ่มเด็กออกมาเล่า ความรู้สึกในการปฏิบัติกิจกรรม อาหารข้าวแต๋น 3. ร่วมกันทบทวนวัตถุดิบ/อุปกรณ์ และขั้นตอนวิธีการทำข้าวแต๋น 4. ให้เด็กๆ แต่ละคนวาดภาพ วัตถุดิบ/อุปกรณ์แล้วนำมา แลกเปลี่ยนผลงานกับเพื่อนตาม ความเหมาะสม 5. หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น กลุ่มละ 3-4 คนเพื่อร่วมกันวาดภาพ ขั้นตอนการทำข้าวแต๋น	ข้าวแต๋น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	อาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษยสัมพันธ์
1	พุธ 09.30 - 10.20 น.	6. เมื่อเด็ก ๆ วาดภาพเสร็จ ครูให้ แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน หน้าชั้นเรียน 7. ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กจากการ ให้เด็กทำกิจกรรมวาดภาพ วัตถุติด/อุปกรณ์เดียวและวาดภาพ ขั้นตอนการประกอบอาหารกลุ่ม	ข้าวแต่น	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ
.....				
8	จันทร์ 09.30 - 10.20 น.	ทำกิจกรรมโดยให้เด็กรู้จักวัตถุติด- อุปกรณ์ และขั้นตอนการประกอบ อาหารดังนี้ 1. เด็กร่วมกันร้องเพลงที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับ “กระบองทอด ” โดยครูเป็นฝ่ายร้องนำให้เด็ก ๆ ฟัง 1 รอบ แล้วหลังจากนั้นจึงร้อง เพลงตามและร่วมกันคิดทำทาง ประกอบเพลง 2. เด็ก ๆ ร่วมกันแสดงความ คิดเห็น เพื่อร่วมกันตั้งชื่อของเพลง 3. อธิบายขั้นตอนการทำกระบอง ทอดให้เด็ก ๆ ฟังโดยใช้แผนภาพ ประกอบ 4. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-4 คน โดยให้เด็ก ๆ ช่วยกัน เรียงลำดับขั้นตอนในการทำ กระบองทอดจากบัตรภาพตั้งแต่ ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอน สุดท้าย	กระบอง ทอด	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	อาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
8	จันทร์ 09.30 - 10.20 น.	5. เด็กช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงบัตรภาพ 6. ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนในการทำกระบองทอดโดยให้เด็กนำเสนอที่ละกลุ่ม 7. ทบทวนสรุปความรู้ที่เกี่ยวกับวัตถุดิบ/อุปกรณ์และขั้นตอนวิธีการทำกระบองทอด		
8	อังคาร 09.30 - 10.20 น.	ทำกิจกรรมโดยให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหาร ดังนี้ 1. ครูแนะนำวัตถุดิบ/อุปกรณ์พร้อมทั้งสาธิตวิธีการทำถั่วต้มอ้อยโดยขออาสาสมัครมา 1 คน 2. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน ให้เด็กสนทนาวางแผนมอบหมายหน้าที่ และส่งตัวแทนมารับอุปกรณ์ 3. อธิบายขั้นตอนการทำถั่วต้มอ้อยให้เด็กๆ ฟังโดยใช้แผนภาพประกอบ 4. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3-4 คน โดยให้เด็กๆ ร่วมกันประกอบอาหาร 5. ร่วมกันชิมรสชาติอาหารของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งเตรียมนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	กระบอง ทอด	- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ ที่	วัน/ เวลา	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	อาหาร	เสริมพฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
8	พุธ 09.30 - 10.20 น.	ขั้นสรุปและประเมินผล 1. ร่วมกันทบทวนคำคล้องจอง กระบองทอด 2. ขออาสาสมัครกลุ่มเด็กออกมา เล่าความรู้สึกในการปฏิบัติ กิจกรรมอาหารกระบองทอด 3. ร่วมกันทบทวนวัตถุประสงค์/อุปกรณ์ และขั้นตอนวิธีการทำกระบอง ทอด 4. ให้เด็ก ๆ แต่ละคนวาดภาพ วัตถุประสงค์/อุปกรณ์แล้วนำมา แลกเปลี่ยนผลงานกับเพื่อนตาม ความเหมาะสม 5. หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเด็ก ออกเป็นกลุ่มละ 3-4 คน เพื่อ ร่วมกันวาดภาพขั้นตอนการทำ กระบองทอด 6. เมื่อเด็ก ๆ วาดภาพเสร็จ ครูให้ แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน หน้าชั้นเรียน 7. ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กจากการ ให้เด็ก ทำกิจกรรมวาดภาพ วัตถุประสงค์/อุปกรณ์เป็นรายบุคคลและ วาดภาพขั้นตอนการประกอบ อาหารกลุ่ม		- ด้านการสื่อสาร - ด้านความร่วมมือ - ด้านการทำงานกลุ่ม - ด้านการช่วยเหลือ

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือชั้นอนุบาลปีที่ 2/4
สัปดาห์ที่ 1 วันจันทร์ กิจกรรมครั้งที่ 1 ชั้นเตรียมก่อนการประกอบอาหาร
วัตถุดิบและอุปกรณ์ ชื่อกิจกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่อง ข้าวแต่น

จุดมุ่งหมาย

1. เด็กมีพฤติกรรมความร่วมมือมีมนุษย์สัมพันธ์ร่วมกันคือ ด้านการสื่อสารด้านการทำงานกลุ่ม ด้านความร่วมมือ และด้านการช่วยเหลือ
2. เด็กสามารถบอกชื่อวัตถุดิบ/อุปกรณ์ในการทำได้

เนื้อหา

ข้าวแต่นเป็นอาหารว่างที่นิยมทำกันในเทศกาลปีใหม่หรือสงกรานต์ของภาคเหนือในปัจจุบันนิยมผสมน้ำแดงโมลงในข้าวเหนียวที่นึ่งแล้ว แล้วจึงนำมาทอดพิมพ์ โดยมีส่วนประกอบหลักคือข้าวเหนียวหนึ่ง น้ำตาลอ้อย งาดำ/งาขาว ซึ่งเป็นอาหารที่เด็กๆ สามารถทานได้ รสชาติหวาน มัน และมีลักษณะกรอบกรอบซึ่งมีวัตถุดิบและขั้นตอนที่เด็กสามารถทำได้

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ(10 นาที)

เด็กร่วมกันร้องเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ข้าว” โดยครูเป็นฝ่ายร้องนำให้เด็กๆ ฟัง 1 รอบ แล้วหลังจากนั้นจึงให้เด็กๆ ร้องเพลงตามและร่วมกันคิดทำทางประกอบเพลง พร้อมทั้งร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในเพลง และร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมกันตั้งชื่อของเพลง

ขั้นดำเนินการ(20 นาที)

เปิดผ้าคลุมเฉพาะข้าวสารเหนียวออก พร้อมกับสนทนากับเด็กๆ ว่า “สิ่งที่เด็กๆ เห็น เรียกว่าอะไรคะ” , “สิ่งที่เด็กๆ เห็น นิยมนำมาทำอาหารอะไรคะ” หลังจากนั้นแนะนำวัตถุดิบ/อุปกรณ์ได้แก่ ข้าวสารเหนียว น้ำอ้อย น้ำแดงโม งาดำ/งาขาว เกลือป่น น้ำมันพืช ทัพพี กระทะ ตะแกรงเหล็ก พร้อมทั้ง สนทนากับเด็กเกี่ยวกับวัตถุดิบ/อุปกรณ์ หลังจากนั้นจึงอธิบายขั้นตอนการทำข้าวแต่นให้เด็กๆ ฟังโดยใช้แผนภาพประกอบ และจึงแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 3-4 คน โดยให้เด็กๆ ช่วยกันเรียงลำดับขั้นตอนในการทำข้าวแต่นจากบัตรภาพตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย

ขั้นสรุป(15 นาที)

เด็กและครูช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของการเรียงบัตรภาพและสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนในการทำข้าวแต่น โดยให้เด็กนำเสนอที่ละกลุ่มเพื่อทบทวนสรุปความรู้ที่เกี่ยวกับวัตถุดิบ/อุปกรณ์และขั้นตอนวิธีการทำข้าวแต่น

สื่อ

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้าว
2. วัตถุดิบในการประกอบอาหารข้าวแต๋น ได้แก่ ข้าวสารเหนียว, น้ำอ้อย , น้ำแดงโม, งาดำ/ งาขาว, เกลือป่น และน้ำมันพืช
3. เครื่องครัวได้แก่ กระทะ, ตะหลิว, จาน , ส้อม / ช้อนและตะแกรงเหล็ก

การประเมินผล

1. สังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก
2. สังเกตจากการตอบคำถามของเด็ก
3. สังเกตจากพฤติกรรมการร่วมมือและการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็ก

ภาคผนวก

เพลง “ ข้าวแต๋น ”

ผู้แต่ง วิไลวรรณ ปันวัง

ข้าวเอ๋ย ข้าวเหนียว นึ่งสุกเสร็จใหม่อร่อยเชียว
 ปั่น ทอด หยอดน้ำอ้อยแป๊ปเดียว เดี่ยวเดียวออกมาเป็นข้าวแต๋น(แต๋น) ((ข้าว))

ตัวอย่างตารางการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

สัปดาห์ ที่	วันที่ ปฏิบัติ กิจกรรม	อาหาร	กิจกรรม	พฤติกรรม มนุษย์สัมพันธ์
1	จันทร์	ข้าวแต๋น	แนะนำวัตถุดิบ/อุปกรณ์การ ทำข้าวแต๋น	- สื่อสารกับเพื่อนเกี่ยวกับวัตถุดิบ/อุปกรณ์การทำข้าวแต๋น - ให้ความร่วมมือและกระตือรือร้นในการทำข้าวแต๋น - ทำงานเป็นกลุ่มโดยแบ่งปันวัตถุดิบให้กับเพื่อนเมื่อทำข้าวแต๋น - ช่วยเหลือเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/อุปกรณ์การทำข้าวแต๋น
	อังคาร		ประกอบอาหารข้าวแต๋น	
	พุธ		วาดภาพวัตถุดิบ/อุปกรณ์การ ทำข้าวแต๋นเป็นรายบุคคลและ วาดภาพขั้นตอนการทำข้าว แต๋นเป็นกลุ่ม	
.....				
.....				
8	จันทร์	กระบอง ทอด	แนะนำวัตถุดิบ/อุปกรณ์การ ทำกระบองทอด	- พูดคุยกันเกี่ยวกับลักษณะของกระบองทอด - ร่วมกันกับเพื่อนหั่นผัก - แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกระบองทอดเป็นกลุ่ม - ช่วยเพื่อนตอบคำถาม
	อังคาร		ประกอบอาหารกระบอง ทอด	
	พุธ		วาดภาพวัตถุดิบ/อุปกรณ์การ ทำกระบองทอดเป็นรายบุคคล และวาดภาพขั้นตอนการทำ กระบองทอดเป็นกลุ่ม	

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์
- ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ซึ่งได้แก่

1.1 ด้านการสื่อสาร	4 ข้อ
1.2 ด้านความร่วมมือ	4 ข้อ
1.3 ด้านการทำงานกลุ่ม	4 ข้อ
1.4 การช่วยเหลือ	4 ข้อ

2. ช่วงเวลาในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลาจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร และวันพุธ โดยทำการสังเกตและบันทึกชั้นดำเนินการกิจกรรมในช่วงเวลา 09.30-10.20 รวมเวลา 50 นาที และทำการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประกอบอาหาร ในการสังเกตเด็กแต่ละครั้งผู้สังเกตจะสังเกตเด็กในแต่ละกลุ่มพร้อมกันทั้ง 5 คนในช่วงเวลาเดียวกัน ตามตารางแสดงหนึ่ยนลำดับการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

3. การบันทึกพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกในรูปของจำนวนครั้ง (ความถี่) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 2 ระดับ โดยการบันทึกจะใช้การขีดรอยคะแนนลงในแบบสังเกตตามรายการแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้ตรงกับช่องระดับคะแนนพฤติกรรม 2, 1 และ 0 ตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม

4. การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยตามตารางสุ่มเวลาสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเพื่อแจ้งให้เด็กเริ่มทำกิจกรรมและหมดเวลาในการทำ

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตโดยมีผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยผู้สังเกตจะช่วยกันสังเกตเด็กทีละคน แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5

คน ใช้เวลาในการสังเกตคนละ 1 นาที และเริ่มสังเกตเด็กในกลุ่มต่อไปจนครบจำนวน ซึ่งวิธีการสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็ก จะสังเกตเวียนตั้งแต่เด็กคนที่ 1-5 และเมื่อสังเกตครบตามจำนวน 5 คน จะพักระหว่างการสังเกต 1 นาที หลังจากนั้นจะเริ่มสังเกตเด็กคนต่อไปจนครบตามจำนวนที่กำหนดคือ 15 คน และเมื่อสังเกตครบ 15 คนในรอบแรกแล้ว จะสังเกตสลับและเวียนกันอีก 1 รอบ คือ ตั้งแต่คนที่ 1-5 จนครบตามแบบสังเกตที่กำหนด

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ตรงกับข้อใดและช่องคะแนนระดับพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ถ้าเกิดพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย (✓) เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ โดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2	บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองทุกครั้ง
ช่องระดับคะแนน 1	บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ด้วยตนเองบางครั้ง
ช่องระดับคะแนน 0	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์หรือปฏิเสธที่จะทำ

การเตรียมการในการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือก่อนการสังเกตและทำความเข้าใจในกระบวนการในการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและวัสดุ/อุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ให้เรียบร้อย
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ นาฬิกาจับเวลา คู่มือการใช้แบบสังเกต พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยและเตรียมแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยให้ครบตามจำนวนเด็ก
4. ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อและลักษณะเด่นของเด็กแต่ละคน เพื่อให้เกิดความราบรื่นต่อการสังเกต
5. ก่อนเริ่มทำการสังเกต ผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกตควรทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อย เช่น เข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำ หรือแต่งกายให้เรียบร้อย ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาในช่วงระหว่างทำการสังเกต

1.คำอธิบายเกี่ยวกับแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1. ด้านการสื่อสาร 1.1 สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น	2	สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็นเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง
	1	สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็นเมื่อทำกิจกรรมบางครั้ง
	0	ไม่สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็นเมื่อทำกิจกรรมเลย
.....		
.....		
.....		
2. ด้านความร่วมมือ 2.1 มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน	2	มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกันทุกครั้ง
	1	มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกันบางครั้ง
	0	ไม่สนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกันเลย
.....		
.....		
.....		
3. ด้านการทำงานกลุ่ม 3.1 ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม	2	ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่มทุกครั้ง
	1	ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่มบางครั้ง
	0	ไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
.....		
.....		
.....		
4. ด้านการช่วยเหลือ 4.1 ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียม วัตถุดิบ/อุปกรณ์	2	ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/ อุปกรณ์ทุกครั้ง
	1	ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/ อุปกรณ์บางครั้ง
	0	ไม่ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัตถุดิบ/ อุปกรณ์
.....		
.....		
.....		

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตคนที่.....

ชื่อนักเรียนนามสกุล.....ชื่อเล่น.....อายุ 5-6 ปี

โรงเรียนประชาอุปถัมภ์ (อนุบาลนนทบุรี) ชั้นอนุบาล 2/4

วันที่ทำสังเกต.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง สังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ แล้วขีดเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับคะแนนลงในจำนวนครั้งที่เด็กมีพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์

พฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารพื้นบ้านภาคเหนือ	ระดับคะแนน		
	2	1	0
1. ด้านการสื่อสาร			
1.1 สนใจฟังสิ่งที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น			
.....			
.....			
.....			
2. ด้านความร่วมมือ			
2.1 มีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน			
.....			
.....			
.....			
3. ด้านการทำงานกลุ่ม			
3.1 ได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกในกลุ่ม			
.....			
.....			
.....			
4. ด้านการช่วยเหลือ			
4.1 ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์			
.....			
.....			
.....			

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ด้านแบบสังเกตพฤติกรรมการมีมนุษยสัมพันธ์

1. ดร. ปิยลักษณ์ พุกกะวัน อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทร์) จังหวัดพิษณุโลก
2. อาจารย์ บรรพต ชันคำ ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เขต 1 จังหวัดเชียงราย
3. อาจารย์ ศศิธร รัตนบุตร ผู้ช่วยผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยสวนดุสิต/ครูใหญ่
โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง

ด้านแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่บ้านภาคเหนือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล กองศิลป์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จังหวัด
กรุงเทพมหานคร
2. ดร.ปัทมวิษณุ ไบกุลลาบ หัวหน้าสาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
3. ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ศึกษาพิเศษเชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 จังหวัดราชบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาววิไลวรรณ บันวัง

วันเดือนปีเกิด

31 มกราคม 2533

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

215 หมู่ 4 ตำบลน้ำรัด อำเภอนองม่วงไข
จังหวัด แพร่ 54170

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551

มัธยมศึกษาปีที่ 6

จาก โรงเรียนนาฮีรัตน์จังหวัดแพร่

พ.ศ. 2556

ประวัติศาสตร์

จาก มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2558

การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

